БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 258 (6167) ДЕКАБРИИН 26 ЕТОГКИК 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА эльгээһэн рапортнууд (1-дэхи нюур).

Нүхэр А. Я. Вышинский бусажа ерээ (1-дэхи нюур).

Н. Рогов. — Бурят-монголой литературын вечер нүүд (2-дохи нюур).

Б. Волин. — Бүхэроссийска большевистскэ нэгэдэхи конференци (2-дохи нюур).

Үнеэдэ ингэжэ харууһалнабди (3-дахи нюур).

К. Аксенов. — Ородой түрүүшын революционернүүд (3-дахи нюур).

Ц. Цыдыпов. — Большевистскэ шүүмжэлэлэй түр доро (3-дахи нюур).

Корейдэхи событинууд (4-дэхи нюур).

США-гай президент байһан Гуверай хэлэһэн үгэ (4-дэхи нюур).

Вьетнамска демократическа республикын амжалтанууд (4-дэхи нюур).

Эхин парторганизацинуудай хүдэлмэрин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ

«Колхозно партиина эхин организацинуудай хүдэлмэриин ямар байһан тухай ба тэрээнние һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй обкомой III пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсэхын тула партиин аймагай комитедүүдэй пленумүүд ба партиина активай суглаанууд һаяхан республикын аймагуудаар боложо үнгэрбэ. Хаа хаанагүй пленумүүд ба суглаануудта тэндэ хабаадагшадай ехэ эдэбхинн ба большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлэһэн байдалда үнгэрбэ. Пленумүүд ба суглаануудай зүбшэн табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ партиина эхин организацинуудай секретарьнууд, пропагандистнууд, үргэн олон партиин эдэбхитэн хабаадаа.

Аймкомуудай пленумүүд ба активай суглаанууд болбол ВКП(б)-гэй обкомой пленумэй тогтоолтой зохилдуулан, колхозно партиина организацинуудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан шиидхэбэринүүдые баталһан абаа.

Партиино-политическэ хүдэлмэриин асуудалнууд тээшэ парторганизацинуудай анхаралые эрьюүлэн хандуулха хэрэгтэ эдэ пленумүүдэй ба партиина активай суглаануудай үдхэшанарынь хэлсэнгүй ехэ байна. Зүгөөр, пленумүүд үнгэрөө, асуудал зүбшэн хэлсэгдэ, шиидхэбэри абтаа, тиимэһээ колхозно парторганизацинуудай хүдэлмэри саашадаа өөрөө һайжарха юм гэжэ бодохо гэшэ ехэ алдуу болохо байна.

Хэрбээ шиидхэбэри абаһанайгаа һүүлээр тэрээнние дүүргэхэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэриин хэгдээгүй һаа, абтаһан шиидхэбэринь дүүргэлтые шалгаагүй һаа, һайшье тогтоол бэедүүлэгдэнгүйгөөр, хоолон тогтоолоороо үлэдэг байнаниинь мэдээжэ.

Абтаһан шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын, бүхы колхозно парторганизацинуудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхын шухала услови хадаа партиин аймкомуудай зүгһөө эхин парторганизацинуудые хүтэлбэрилхэ хүтэлбэрине һайжаруулха ябадал болоно.

Мүнөө партиин аймкомууд эхин парторганизацинуудта анхаралаа урданайхида орходоо нилээд ехээр хандуулдаг болоо гэжэ ВКП(б)-гэй обкомой пленум дээрэшье, мүн аймкомуудай пленумүүд ба партиина активай суглаануудай дээрэшье тэмдэглэгдээ. Олон аймкомой бюро дээрэ партиина организацинуудай секретарьнуудай тоосооё саг үргэлжэ шагнадаг, секретарьнуудтай семинарнууд ба саг сагтань үнгэргэдэг, тэдэнние нилээд һайнаар инструктироваалдаг болоо. Зүгөөр, колхозно эхин парторганизацинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ олон аймкомууд үшөө ехэ дутагдалнуудые гаргана. Эдэ дутагдалнууд партиин аймкомуудай пленумүүд дээрэ илангаяа хурсаар шүүмжэлэгдэһэн байна.

Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй Иволгын аймкомой пленум дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд, тусхайлхада, «Улаан Оронго» ба Маяковскиин нэрэмжэтэ колхозуудай партиина эхин организацинуудай секретарьнууд нүхэд Бадмаев ба Замощенко, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Михалёв ба бусад хадаа ВКП(б)-гэй аймкомой зүгһөө колхозуудай эхин парторганизацинуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилдэг байһанние гэршэлһэн баримтануудые харуулаа.

«Улаан Оронго» колхозой партиина эхин организаци тон һулаар хүдэлмэрилдэг, секретаринь оло дахин һэлгэгдэһэн, колхоздо партиина организациин үүргэ доошолһон байна. Парторганизаци болбол өөрынгөө уялгануудые хангалтагүйгөөр дүүргэдэг, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал-абуугые хинадаггүй, худөө ажахын артелиин Уставые колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй оло дахин эбдэһэн ябадалнуудые харангүй гарадаг байгаа. Хэрбээ ВКП(б)-гэй Иволгын аймком колхозно эхин парторганизацинуудые алгасангүй, харин тэдэнэй түшэглэжэ колхозуудаа хүтэлбэрилдэг байгаа һаа, нимэ байдал гаргахагүй ба уридшалан заһаха байгаа.

Маяковскиин нэрэмжэтэ колхозой партиина эхин организаци мүнөө хүрэтэр тон һулаар хүдэлмэрилнэ, колхозой ажал хүдэлмэридэ өөрынгөө нүлөө үзүүлнэгүй, колхозниггудай дунда политическэ хүдэлмэри эмхидхэнэгүй гэжэ ВКП(б)-гэй Иволгын аймком һайн мэдэнэ. Теэд мэдэжэ байбашье, энэ парторганизацине бэхижүүлхэ ба хүдэлмэриинь һайжаруулха шухала хэмжээнүүдые абанагүй. Тиимэ болохолоороо, партиин аймком болбол колхозуудай партиина эхин организацинуудые ёһотойгоор үшөө хүтэлбэрилдэггүй гэшэ.

ВКП(б)-гэй аймкомуудай зүгһөө колхозно эхин парторганизацинуудые хүтэлбэрилхэ методэй ехэ дутагдалнууд мүн бусад аймагуудта үнгэрһэн аймкомуудай пленумүүд ба активай суглаанууд дээрэ заагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй Яруунын аймкомой хүдэлмэрилэгшэд партиина эхин организацинуудаар үшөө үсөөн ябана, колхозуудта ерэхэдээ удаан байдаггүй, парторганизациин хүдэлмэрине гүнзэгыгөөр шэнжэлдэггүй ба хүдэлмэрииень бодото туһаламжа үзүүлдэггүй ябадалнууд гэжэ пленум дээрэ хэдэн хүнүүд тэмдэглээ.

ВКП(б)-гэй Яруунын аймком болбол партиина организацинуудай секретарьнуудай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхын тула тэдэнэртэй саг үргэлжэ хүдэлмэри мүнөө болтор эмхидхээгүй байгаа. Секретарьнуудтай семинарнууд үсөөн үнгэргэдэг, заримдаа ёһотой бэлэдхэлгүйгөөр, яаралтайгаар үнгэрдэг байха юм. Болоһон семинарнуудынь ехэнхидээ ажахын текущи кампанинуудые үнгэргэхэ асуудалнуудта зорюулагдаг, харин партиина хүдэлмэриин практикын асуудалнууд багаар зүбшэн хэлсэгдэдэг байна. Гэхэтэй хамта, колхозно парторганизацинуудай нилээд олон секретарьнууд партиина хүдэлмэриин дүршэлгүй ба саг үргэлжэ заабари абажа байха хүсэлэнтэй юм.

Партиин аймкомууд колхозно парторганизацинуудые хүтэлбэрилхэдөө жэжэ бага юумэнүүдтэнь ороолдоод тиимэ ушарнууд партиин зарим аймкомуудай хүдэлмэридэ үшөө бии байһаар. ВКП(б)-гэй зарим аймкомууд хадаа эхин партийнэ организацинуудай хэзээ, ямар асуудалтайгаар партиина суглаа үнгэргэхэб гэжэ заадаг, ямаршье хэмжээ-абуулга үнгэргэхын тула өөрынгөө түлөөлэгшые колхоздо заатагүй эльгээхэ хэрэгтэй гэжэ тоолодог байна. Энээн дээрэһээ эхин парторганизацинууд имагтал дээрэһээ ерэһэн даалгабаряар хүдэлмэрилдэг, партиин аймкомой хэлээд һаа партиина суглаа зарладаг, партиин аймкомой дурадхаһан лэ асуудалые зүбшэн хэлсэдэг заншалтай болодог байна.

Закаменай аймагай колхозуудай хэдэн парторганизацинууд имагта партиин аймкомой түлөөлэгшэгүй ерээдэ партиина суглаа зарладаг гуримтай болошонхой.

Партиина организацинуудай жэжэ бага юумэнүүдтэ ингэжэ хамааралсаха ябадал хадаа ёһотой большевистскэ хүтэлбэри бэшэ гэшэ, нимэ ябадал партиина эхин организацинуудай эдэбхи үүсхэлые хүгжөөдэггүй, харин хабшадаг юм.

ВКП(б)-гэй аймкомуудай шухалын шухала зорилгонь хадаа партиина эхин организацинуудые хүтэлбэрилхэ методэй үндэһөөрнь һайжаруулха ябадал болоно гэжэ ВКП(б)-гэй обкомой III пленумэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Энэ хадаа партиин аймкомуудай хүтэлбэрилгын методүүдтэ гараһан дутагдалнуудые эрид шууд усадхаха ба эдэ методүүдые саг үргэлжэ нарижуулха, партиина эхин организацинуудые хүтэлбэрилгэеэ ходоодоо һайжаруулха гэһэн удхатай.

Партиина комитедүүдэй зүгһөө эхин парторганизацинуудые хүтэлбэрилхэ хүтэлбэрилгэ хайшан гэжэ һайжаруулха байһан тухай ВКП(б)-гэй обкомой пленумэй тогтоол соо заагданхай. Айком болбол бүхы партиина эхин организацинуудтай үдэр бүриин бодото холбоотой байха ёһотой. Партиина аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй шухала уялгань хадаа партиина эхин организацинуудые ходоолоо инструктироваалжа байха ба нютаг дээрэнь ажал хүдэлмэриинь заларуулан ябуулха хэрэг болоно.

Эхин парторганизацинуудай тоосоое аймкомдо саг соонь шагнажа байха ябадал ехэ удхашанартай. Энэ болбол эхин парторганизацинуудай хүдэлмэриин жэжэ байһанние партиин комитедэй гүнзэгыгөөр ба бүхы талаһаань шэнжэлхэ, тэдэнэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые саг соонь элирүүлхэ ба усадхаха арга олгоно. Эхин парторганизацинуудые тоосоое саг соонь шагнаха ябадал хэрэгсээдэггүй партиина комитедүүд ехэ алдуу хэнэ гэшэ.

Эхин парторганизацинуудай хүдэлмэриин саашанхи дэбжэлтэ хангахын тулада тэдэнэй секретарьнуудтай саг үргэлжэ ба һайнаар хүдэлмэрилхэ шухала. Тэдэнэртэй семинарнуудые саг соонь үнгэргэжэ байха, дүй дүршэлөө андалдалсаха зүблөөнүүдые зарлаха хэрэгтэй. Семинар бүхэнние, зүблөөн бүхэнние һайнаар бэлэдхэжэ үнгэргэхэ хэрэгтэй. Семинар үнгэргэлгэдэ мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые хабаадуулха, тэндэ партиина хүдэлмэриин практикые шудалагдаха гол анхаралаа хандуулха шухала.

Партиина комитедүүдэй зүгһөө эхин парторганизацинуудые хүтэлбэрилгын бүхы формонууд ба методуудай болбол эхин парторганизацинуудай эдэбхи үүсхэлые бүхы аргаар хүгжөөхэ, нюгтын ажахын саашанхи дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй эмхидхэхы үүргые дээшэлүүлхэ ябадалда туһалха ёһотой.

Партиина эхин организацинуудые хүтэлбэрилхэ методэй ехэ саг үргэлжэ ба орлдосотойгоор һайжаруулха ябадал хадаа партиина комитет бүхэнэй шухалын шухала уялга мүн. Энэ уялгаа ВКП(б) бүхы аймкомуудай һайнаар дүүргэжэ һаань, ВКП(б)-гэй обкомой III пленумэй тогтоолоор табигдаһан зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ болоно.

СССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

Нефтяной промышленностиин Министерствын предприятинууд СССР-эй арадай ажахые нэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбөө 1950 онло нефть малтан абалгаар тогтоогдоһон даалгабарине декабриин 10-да дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ нүхэр Сталин, Танда элидхэнэбди.

Энэ жэлэй дүүрэтэр 2 миллион 200 мянган тонно нефть нэмэжэ абтаха байна.

Нефтяной промышленностиин Министр Н. БАЙБАКОВ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

Нүүрһэнэй промышленностиин Министерствын шахтёрнууд СССР-эй арадай ажахые нэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб түсэб Хуушаар 1950 онло шулуу нүүрһэ малтан абахаар тогтоогдоһон түсэбые 1950 оной декабриин 11-дэ үлүүлэн дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танда элидхэнэбди.

Жэлэй эсэс хүрэтэр Министерствын шахтанууд 14 миллион тонно шахуу шулуун нүүрһэ нэмэлтэ болгон малтажа абаха байна.

Немецкэ эзэмдэгшэдэй һандаргагдаһан шахтануудые нэргээн бодхооһоной ба шэнэ барилга хэһэнэй ашаар, Донбасста шулуун нүүрһэ малтан абалга энэ оной ноябрьда дайнай урда тээхи хэмжээе 10 процентээр үлүүлээ. Хүшэр хүндэ процессүүдые механизацилгые үргэдхэхэ, нүүрһэнэй комбайнуудые ба ашаалха машинануудые ашаглаха, мүн шулуу нүүрһэнэй шахтануудта ажалай эмхидхэлые һайжаруулха талаар табанжэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхэ.

Нүүрһэнэй промышленностиин Министр А. ЗАСЯДЬКО.

Салтыков-Щедринэй нэрэмжэтэ публичнэ библиотекэ соо выставкэ эмхидхэгдэв

ЛЕНИНГРАД, декабриин 20. (ТАСС). В. И. Ленинэй эмхидхэһэн ниитэородой социал-демократическа легальнабэшэ нэгэдэхи газетэ—«Искрын» түрүүшын номер гараһаар декабриин 24-дэ 50 жэл гүйцөө.

Энэ түүхэтэ үдэртэ зорюулагдаһан выставкэ Салтыков—Щедринэй нэрэмжэтэ гүрэнэй публична библиотекэ соо нээгдэбэ.

«Искрын» түрүүшын номерой фотокопи—централина экспонат хабтагай дээрэ табигдаа. «...Ленин нособһон «Искрэнээ» хойшодоо агуухэ революционно түймэрэй дүлэн бадаран аһажа, дворян-помещигүүдэй хаанта монархине ба буржуазна засагые илһэн уйгаар болоторнь галдаһан байна» гэһэн үгэнүүд «ВКП(б)-гэй түүхын Хурангы курсһаа» абтажа, тэндэ бэшэгдэһэн байна.

Закавказьеда нүхэр И. В. Сталинаар байгуулагдаһан «Брдзола» газетын түрүүшын номерой фотокопи витринэ дээрэ табигданхай. Табигдаһан номуудай дунда—В. И. Ленинэй зохёолнууд ба И. В. Сталинай зохёолнууд, «В. И. Ленин ба И. В. Сталин хэблэл тухайда» ба бусад сборнигууд бии.

Ленинскэ „Искра" Украинада

КИЕВ, декабриин 20. (ТАСС). Украинска ССР-эй гүрэнэй политическэ литературын издательство түүхын наукын кандидат И. Премислерын «Ленинскэ «Искра» Украинада» гэһэн брошюра хэблэн гаргаа.

Тус брошюра соо XX зуун жэлэй эхээр Украинада революционно хүдэлөөнэй дэбжэлтэ тухай, Украинада «Искрын» ба В. И. Ленинэй зохёолнуудай таралган дэлгэрэлтэ тухай, ленинскэ «Искрэтэй» Украинын социалдемократическа организацинуудай вэрэдэлгэ тухай хэлэгдэнэ.

Брошюрань украинска хэлэн дээрэ 30 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэгдэбэ.

«Украинада искровскэ организаци» гэһэн документнүүд ба материалнуудай сборник мүн лэ хэблэлһээ гараханъ.

„Декабристнуудай поэзи"

ЛЕНИНГРАД, декабриин 18. (ТАСС). «Советский писатель» гэжэ издательство хадаа «Декабристнуудай поэзи» гэжэ номые Ленинградта хэблэн гаргаба. Энэ ехэ антологие хэблэн гаргалга хадаа декабриин 26-да гүйсэхээ байгаа декабристнуудай восстаниин 125 жэлэй ойдо зорюулагдаба. Тус ном профессор Б. Мейлахын редакци доро гаргагдаа. Тэрээн дотор 20 поэдүүд-декабристнуудай зохёолнууд оруулагдаба. К. Рылеевэй, В. Кюхельбекерэй, А. Одоевскиин, В. Раевскиин, Ф. Глинкын ба бусад декабристнуудай шүлэгүүд толилогдоо. Зарим зохёолнууд, жэшээлхэдэ, Николай 1-дэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн декабрист В. Давыдовай сатирическэ шүлэгүүд түрүүшынхиеэ хэблэгдэбэ.

Декабрист Ф. Вадковскиин хоёр шүлэгүүд ехэ һонирхолтой байна. Тэдэнэй нэгэнинь хаанта засагай мүрдэлгын комитедые элишэлнэ, нүгөөдэнь—өөһэдынгөө идеянүүдтэ декабристнууд— каторжаннуудай үнэн байдаг тухай хэлэнэ. Тэрэ хадаа «...эрхэ сүлөөе шүһаараа худалдажа абахые» һэдэнэн декабристнуудые һанажа ябаха уряалтайгаар эхэ орондоо хандаһан байна.

Нүхэр А. Я. Вышинский бусажа ерээ

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблейн табадахи сесси дээрэхи СССР-эй делегациин толгойлогшо СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр А. Я. Вышинский декабриин 24-дэ Нью-Йоркһоо Москва бусажа ерэбэ.

Хитадай Арадай Республикын делегаци Москва ерээ

Хитадай Арадай Республика түшаа американска агрессии тухай асуудалаар Аюулгүйн Соведэй заседаниида хабаадаһанаа, Нью-Йоркһоо Пекин бусажа ябаа Хитадай Арадай республикын тусхай түлөөлэгшэ г-н У Сю-цюань, тэрэнэй туһалагша г-н Цзяо Гуан-хуа ба тэдэниие дахалдагшад Москва ерэнүүрээ декабриин 23-да Москва ерээ.

РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэл

Һунгалтанууд тухай Дүримтэй танилсуулна

Нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай үедэ Иволгын аймаг соо байгуулагдаһан һунгуулиин 19 участогуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитпунктнууд хүдэлмэрэе үргэлжэлүүлнэ.

РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанудые хэхэ тухай Указнуудай гараһанһаа хойшо олонхи хүдэлмэрилжэ байна юм. Гильбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партиина организациин агитколлективэй агитаторнууд нүхэд Дансарунов, Ганжуров, Раднаев гэгшэд һунгагшадай дунда 2—3 дахин хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, тэдэнние РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримтэй танилсуулаа. Мүн тэдэнэр, БМАССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай тухай Дүримтэй һунгагшадые танилсуулжа эхилээ.

Доодо Саянтын Хрущевой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой парторганизациин агитколлективэй агитаторнууд нүхэд Манухина, Бессонова ба бусад Сталинска Конституциин принципүүд ба советскэ һунгуулиин системэ тухай һунгагшадтай хэдэ хэдэн хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөөд байна. Мүн Иволгын дунда һургуулиин парторганизациин агитаторнууд мүүбэшэхэр хүдэлмэрилнэ.

Гэхэ зуура, зарим парторганизацинуудай агитколлективүүд нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудһаа хойшо агитационно хүдэлмэри ябуулгые һуладхаһан байна. Поселье тосхоной Маяковскиин ба Коминтернын нэрэмжэтэ колхозуудай парторганизацинуудай агитколлективүүд тадаһай тоодо ороно.

РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанудай бэлэдхэлэй үедэ, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанудай үедэ ябуулһан агитационно ойлгуулламжын хүдэлмэриин дүй дүршэлые хэрэглэн, һунгагшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри эрхимээр ябуулха, бии байһан дутуунуудаа түргэн зайлуулха шухала.

А. Аникимов.

Лекцинүүдые уншана

РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанудта бэлэдхэлэй эхилһэнһээ хойшо Яруунын аймагай агитаторнууд һунгагшадай дунда агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри эршэтэйгээр үргэлжэлүүлжэ байна.

Аймагай бүхы колхозуудай партиина организацинуудта агитаторнуудай семинарнууд үнгэргэгдэжэ, һунгуулиин үнгэрһэн кампаниин үедэ хүдэлмэриннүүдэй дүнгүүдые гаргаһан ба болохоёо байгаа һунгалтанудай үедэ хэхэ агитационно хүдэлмэриинүүдэй зорилгонуудые хараалһан байна. Гадна, аймагай центрта партиина эхин организацинуудай секретарьнуудай зүблөөн үнгэргэгдөө. Агитаторнууд болбол аймагай ажалшадай дунда һунгалтанууд тухай Дүримүүдые тайлбарилжа эхилээ.

Укырска сельсоведэй Сталинай, Исингын сомоной Ленинэй ба 17 партконференциин, Үльдэргын сомоной Калининай, Кировэй, Молотовой нэрэмжэтэ худөө ажахын артельнуудтай колхозниигуудай дунда советскэ һунгуулиин системэ ба улаахоороһын байдал тухай темэнүүдээр лекцинүүд уншагдаа. Лекцинүүдые ВКП(б)-гэй аймкомой секретарь нүхэр Улымжиев, аймкомой партиина ба пропагандын таһагые даагша нүхэр Аюров, партиина кабинедые даагша нүхэр Санжиев, аймкомой партиина, комсомольско ба профсоюзна организацинуудай таһагые даагша нүхэр Баяндуев гэгшэд уншаа. Аймагай партиина, советскэ хүтэлбэрилхы бусад хүдэлмэрилэгшэд аймагай колхозуутай харилсаа һайтай эрхэ, ингэжэ лекцинүүдые уншаха тэмдэглэн уншаха байна.

У. Цыренов.

Мүрысөөндэ илаһан предприятинууд Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэбэ

1950 оной ноябрь һарын хүдэлмэриин дүнгөөр республикын промышленностиин ба транспортын удаадахи түрүү предприятинуудые дайнай хойто тээхи Сталинска табанжэлэй түрүүшүүлэл республиканска Хүндэлэлэй доскада бэшэхэ гэжэ Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй бюро тогтообо:

Ленинэй орденто паровозо-вагонно завод, Ленинэй орденто ПВЗ-гэй теплоэлектроцентраль, мяха-консервын комбинат, Галуута-Нуурай рудоуправлени Ботогольско графидай рудник, Мелькомбинат, ликеро-архиин завод, Улан-Удын станциин вагонно депо, «Байкалогосрыбтрестын» Нижне-Ангарскын загаһанай завод, Кабанскын загаһанай завод, Усть-Баргажанай загаһанай комбинат, Яруунын загаһанай завод, Галуута-Нуурай загаһанай завод, СССР-эй загаһанай промышленностиин Министерствын «Рыбсбыдэй» загаһа буйлуулгын завод, «Бурмонголлес» трестын Улан-Удын модоной завод, шэгнүүр заһабарилгын завод, БМАССР-эй нютагай промышленностиин Министерствын «Металлоширпотреб» завод, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автоуправлениин автотранспортна № 1 конторо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автоуправлениин автотранспортна № 3 конторо, Зүүн-Сибириин түмэр замай Наушки станци, хэлхээ холбооной Министерствын Бурят-Монголой управлениин Кяхтын аймагай конторо, хэлхээ холбооной Министерствын Бурят-Монголой управлениин транспортна конторо, Зүүн-Сибириин түмэр замай албанай 16-дахи дистанци, Зүүн-Сибириин түмэр замай албанай хэлхээ холбооной 7-дохи дистанци, махорын фабрика, «Сельэлектрогой» электро-механическа мастерскойнууд, Бурмонпромсоведэй «Кооператор-комсомолец» олзоборилгын артель, «Разнопромкоол» гэжэ олзоборилгын артель, «Красный путь» гэжэ олзоборилгын инвалидүүдай артель, Бурмонпромсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артель.

Бурят-Монголой литературын вечернүүд

☆ ☆

Н. РОГОВ, ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой секретарь

☆ ☆ ☆

Бурят-монголой литературын вечернүүд Москвада эхилээ. Советскэ засагай жэлнүүдтэ Бурят-монгол арад Ленин — Сталинай партиин хүтэлбэри доро, агуухэ ородой арадай туhаламжатайгаар экономикын ба культурын хүгжэлтэдэ ехэ амжалтануудые туйлаа. Урдада гээгдэнги хизаар байhанаа Бурят-Монгол болбол промышленнэ ба хүдөө ажахын талаар хүгжэнги советскэ республика болоо.

Республикын экономикодо болоhон асари ехэ хубилалтануудтай хамта, бурят-монгол арадай культурадашье гүн гүнзэгы шэнэдхэн хубилалтанууд болоhон байна.

Формоороо национальна, удхааhаа социалистическэ өөрынгөө литературые байгуулhан ябадал хадаа бурят-монгол арадай культурын угаа ехэ ургалтын тодорхой гэршэнь болоно.

Бурят-монголой литература хадаа эгээн залуу литературануудай нэгэн мүн. Тэрэ болбол ородой классическа ба советскэ литературын hайн hайхан нүлөөн доро ургаан хүгжэнэ.

Бурят-монголой советскэ литературын үндэhэ hуури табигшань гэжэ үнэн зүбөөр тоологдодог эгээл хуушанай уранзохёолшо Хоца Намсараевай творчествонь ородой литературын сэхэ нүлөөн доро хүгжэhэн байна. Хоца Намсараевай зохёолнууд бурят-монгол арадай ажабайдалые гүнзэгыгөөр харуулна. Тэдэ зохёолнууд патриотизмын, мадаралзэр, Ленин—Сталинай партида ниигт дуратай байха ябадалаар нэбтэрэнхэй юм. Поэт Цэдэн Галсановай, драматургнууд Гомбожап Цыдынжаповай, Намжил Балдановой ба бусад олон уранзохёолшодой творчестводо ородой литература угаа ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Хүгжэлтынгөө бүхы шатанууд дээрэ бурят-монголой литература хадаа Советскэ Союзай арадуудай культурые hалбаруулан хүгжөөхэ тухай большевигүүдэй партиин ба агуухэ Сталинай эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгые саг үргэлжэ үзэhэн ба үзэжэ байна.

Идеологическа асуудалнууд тушаа ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолнууд бурят-монголой литературын шэнэ дэбжэлтые үүсхэбэ.

Идейнэ ба уранhайханай талаар нилээд hайн хэдэ хэдэн зохёолнууд дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ, илангаяа энэ жэлдэ, бурят-монголой литературада байгуулагдаа. Уранзохёолшод хадаа социалистическэ ажалай героическа романтикада анхаралаа улам ехээр хандуулна. Энээн тушаа Хоца Намсараевай «Илалтын туяа» ба «Эдиршүүл» гэжэ повестьнууд, залуу поэт Жимбиевэй «Баян нуга» гэжэ поэмэ, Дольён Мадасоной «Сэсэгтэ нуга дээрэ» гэжэ поэмэ, Намжил Балданогой «Булагай эхиндэ», «Баян-гол» гэжэ пьесэнүүд, Цырен Очировай «Жаргалай нуга» гэжэ повесть ба бусад зохёолнууд характернэ байна.

Сүлөөрэлгын түлөө ба советскэ засаг тогтоохын түлөө бурят-монгол арадай революционно тэмсэлэй темэнүүд, ленинско-сталинска национальна политикын идеянүүдэй бадаралгын ба арадуудай хани барисаанай темэнүүд уранзохёолшодой творчестводо ехэ hуури эзэлнэ. «Үүрэй толон» гэжэ роман соогоо уранзохёолшо Хоца Намсараев революциин урда тээхи бурят-монгол арадай хүшэр хүндэ байдалые, эрхэ сүлөө ба зол жаргалай түлөө тэрэнэй тэмсэлые тодо hайнаар харуулаа, агуухэ ород арадтай бурят-монгол арадай түүхэтэ хани барисаань энэ тэмсэлдэ хүгжэhэн ба бэхижэhэн байна. Поэт Цэдэн Галсанов «Ангарын военком» гэжэ поэмээ бурядай түрүүшын партизанска отрядай командир Павел Балтахиновта зорюулаа. Уранзохёолшо Жамсо Тумунов «Нойрhоо hэриhэн тала» гэжэ роман бэшэбэ, тэрээн соонь Бурят-Монголдо советскэ засаг тогтоохо, мүн американска ба японско интервентнүүдтэ, сагаантвардейскэ бандануудта эсэргүү тэмсэхэ хэрэгтэ большевигүүдэй партиин хүтэлбэрилхы үүргэ ба ородой хүдэлмэришэн ангиин сэгнэгдэшэгүй ехэ туhаламжа харуулагдана.

Өөрынгөө бүхы творчествоор, уран үгынгөө бүхы хүсөөр, манай уранзохёолшод советскэ бүхы уранзохёолшодто адли, зохёон бүтээхэ амгалан ажалда советскэ хүнүүдые уряална, эб найрамдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ, дайн үүдхэгшэ американо-английска этэгээдүүдые сохино.

Поэт Цэдэн Галсанов «Ази дээгүүрхи туяан» гэhэн шүлэгүүдэйнгээ номые американска интервентнүүдтэ эсэргүү, өөрынгөө сүлөөрэлгын түлөө хитад ба корейскэ арадуудай героическа тэмсэлдэ зорюулаа. «Үнэн тухай үгэ» гэhэн шүлэгүүдэйнгээ сборник соо поэт Дамба Жалсараев эб найрамдалай түлөө дэлхэйн арадуудай дабагдашагүй хүдэлөөе дуулана. Һүүлэй жэлнүүдтэ оюун бэлигтэ олон залуушуул литературада ороо. Залуу поэдүүд ба уранзохёолшод Ц. Жимбиевэй, Д. Жалсараевай, Д. Гунзыновай, Б. Стенькинэй ба бусадай творчествотой уншагшад танилсаа.

Литературын вечернүүдтэ бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, бурят-монгол авторнуудай зохёолнуудые ород хэлэн дээрэ оршуулан хэблэлгэ хадаа манай литературада тон ехэ событи болоо. Ородой классигуудай ба советскэ уранзохёолшодой зохёолнуудые бурят-монгол хэлэн дээрэ оршуулха ба хэблэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Бурят-монгол арад Пушкинай ба Толстойн, Чеховэй ба Горькиин гениальна зохёолнуудые, ородой советскэ поэдүүд ба уранзохёолшодой эрхим зохёолнуудые түрэлхи хэлэн дээрээ уншана.

Бурят-монголой литературын хүгжэлтэдэ туйлагдаhан амжалтануудтай хамта, идейнэ, мүн уранhайханай талаар горьтой дутуу дунданууд байhан ябадалые тэмдэглэхэ шухала байна.

Дайнай хойто тээхи үедэ республикын уранзохёолшодой организациин хүдэлмэридэ зарим ехэ идейнэ алдуунууд гаргагдаhан байна. Буржуазно-националистическэ этэгээдүүд өөhэдынгөө номууд дотор феодально-хаашуулай эртэ хуушанай байдалые магтаhан, бурят-монгол ба ород арадуудай хоорондохи харилсаануудые худалаар харуулхые hэдэhэн байха юм.

Парти хадаа литературада буржуазно-националистическэ хазагайралтануудые оруулагшадые элирүүлхэ ба өөhэдынгөө зэргэнүүдые тэдээнhээ сэбэрлэхэ ябадалдань республикын уранзохёолшодто туhалаа.

Хоёр жэлэй урда тээ ВКП(б)-гэй обкомой эмхидхэhэн үргэн зүбшэн хэлсэлгын ашаар, «Гэсэр-хан» эпосэй феодально-хаашуулай уг гарбалтай байhаниинь ба арадта харша тэрэнэй удхань тодоруулагдаа, тэрэнние үмөөрэгшэд элирүүлэгдэ.

Мүнөө үеын проблемэнүүдтэ Бурят-Монголой олонхи уранзохёолшодой эрьежэ хандаhан болобошье, республикын индустриализаци, манай шэнэ хүдэлмэришэн анги, инженерно-техническэ интеллигенциин шэнэ кадрнууд манай литература дотор мүнөө хүрэтэр гүйсэдөөр харуулагданагүй. Большевигүүдэй партиин ударидахы ба хүтэлбэрилхы үүргэнь зохёолнууд дотор hулаар харуулагдана, коммунистнуудай тодо ба хүсэтэй образууд байгуулагдаагүй.

Манай уранзохёолшод литературна мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ талаар хангалтагүй хүдэлмэрилнэ. Композициин ба сюжедэй талаар, советскэ хүнүүдэй образуудые байгуулха талаар зарим зохёолнуудай ехэ дутагдалнуудтай байhаниинь энээгээр тайлбарилагдана: авторнууд өөhэдынгөө геройнуудые заримдаа бүдэхи hулаар ба схемын маягтайгаар харуулна. Жэшээлхэдэ, Чимит Цыдендамбаевай «Банзаровай лагван» гэжэ повесть, Данри Хилтухинай «Адуушан» гэжэ поэмэ, Аполлон Шадаевай «Хабарай баяр» гэжэ пьесэ дотор иимэ байдал харагдана. Нилээд томо уранзохёолшодой зохёолнуудташье зарим зарим дутагдалнууд байдаг юм. Литераторнуудай, илангаяа залуушуулай зарим зохёолнууд соо, яараhанай ба хайхарамжагүй байhанай тэмдэг харагдана.

Литературадахи бүхы дутагдалнуудые элирүүлхээр, тэдэнние усадхаха аргануудые заахаар ба уранзохёолшодой творческо ургалтада туhалхаар уряалагдаhан литературна критикэ республика дотор hулаар хүгжөөгдөө. Тэрэ хадаа зохёолнуудай уранhайханай талануудта оройдоошье хамаардагтүй шахуу байна, гансахан лэ тэдэнэй удхые богонёор шэнжэлэн харуулаад хизаарлана. Манай литературоведүүд бурят-монголой советскэ литературада зорюулагдаhан зохёолнуудые мүнөө hая бэшэжэ эхилээ.

Манай уранзохёолшодой уялгань—дутагдалнуудаа түргөөр усадхаха ба Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро коммунистическэ общество байгуулжа байгаа советскэ хүнүүдэй героическа ажалые, манай үдэрнүүдэй агуу hайханиие харуулhан үндэр идейнэ, уранхурса зохёолнуудые өөрынгөө арадта үгэхэ болоно.

Бурят-монголой литературын вечернүүд республикын ажабайдалда ехэ событи болоо. Гуурhа бариха талаараа өөhэдынтөө аханарhаа—ородой уранзохёолшодhоо нюур сахиhан бэшэ, харин большевистскэ, үнэн зүб критикэ абаха байhандаа манай уранзохёолшод этигэнэ, тэрэ критикэ болбол дутагдалнуудаа тодоор хараха, тэдэнние зайлуулха, мүн бурят-монголойнгоо литературын саашанхи дэбжэлтэдэ хүрэхэ зам хараалхадань туhалха байна.

(«Правда», 22.XII—50 он).

Зураг дээрэ: Москвада болошо байгаа литературын вечертэ хабаадагшад-уранзохёолшо Х. Н. Намсараевай «Үүрэй толон» гэжэ шэнэ романиие уншажа байна.

М. Минеевэй фото.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ЛИТЕРАТУРЫН ВЕЧЕР

Бурят-Монголой литературын 2-дохи вечер Москвада декабриин 22-то болобо. Бурят-Монголой АССР-эй уранзохёолшод ба поэдүүд В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ сэрэгэй-политическэ Академиин hурагшадтай ба багшанартай уулзаба.

Бурят-монголой советскэ литературын үндэhэ hуури табигша, хуушанай уранзохёолшо Хоца Намсараев, поэт Дамба Жалсараев, уранзохёолшо Жамсо Тумунов өөhэдынгөө зохёолнуудые уншаба.

Бурят-Монголой АССР-эй артистнууд концертдэ хабаадаа.

Бурят-Монголой литературын выставкэ

Бурят-Монголой АССР-эй уранзохёолшодой номуудай выставкэ литераторнуудай Центральна байшан дотор декабриин 22-то нээгдэбэ. Республикын поэдүүд, уранзохёолшод ба драматургнуудай hүүлэй жэлнүүдтэ хэблэгдэhэн эрхим зохёолнууд олон тоото стендүүд дээрэ табяатай байна.

Выставкэ хадаа манай орондохи эгээн залуу литературануудай нэгэн —бурят-монголой литературын угаа ехэ хүгжэлтые харуулна. 11 мянга хахад тиражтай 7 ном 1923 ондо Бурят-Монголдо хэблэгдэhэн байгаа. Хэблэгдэhэн номуудай тираж 1940 ондо 450 мянган экземпляр болобо. Энэ жэлдэ номуудай тоо дайнай урда тээхи үедэ орходоо 100 мянга шахуу экземпляр үлүү байна. Мүнөө эндэ 31 газетэ гарана. «Байкал» гэжэ литературно-уранhайханай альманах ород ба бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэнэ.

Бурят-монголой советскэ литературын хуушанай уранзохёолшо Хоца Намсараевай зохёолнууд, Цэдэн Галсановай, Дамба Жалсараевай шүлэгүүд ба бусад авторнуудай хэдэн арбаад зохёолнууд выставкэ дээрэ табигдаа.

Бурят хэлэн дээрэ оршуулагдаhан, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд центральна стенд дээрэ табяатай байна.

—Национальна хэлэн дээрэ оршуулагдаhан—А. С. Пушкинай, М. Ю. Лермонтовэй, Н. В. Гоголиин, Н. А. Некрасовай, И. С. Тургеневэй, А. П. Чеховэй, А. М. Горькиин, В. В. Маяковскиин номууд, мүн мүнөө үеын советскэ уранзохёолшодой зохёолнууд экспонадуудай дунда байна.

Багшанарай зүблөөнүүд болохонь

Манай республикын аймагуудта, ба городуудта 1951 оной январиин 3-hаа 7 болотор багшанарай зүблөөнүүд болохонь. Тэдээндэ дунда, долоонжэлэй ба эхин hургуулинуудай багшанар, ахалагша пионервожатанууд болон хүүгэдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаха юм.

Языкознаниин асуудалнуудаар нүхэр Сталинай hургаалай ёhоор hургуулинуудта ород ба түрэлхи хэлэнүүдые заалга тухай дэлгэрэнгы элидхал зүблөөнүүд дээрэ хэгдэхэ юм. Зүблөөнүүдэй үедэ секцинүүд хүдэлмэрилжэ, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ, түрүү hургуулинуудай ба багшанарай хүдэлмэриин дүй дүршэлнүүдые андалдан абалсаан болохо байна. Мүн hуралсал-хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар багшанарта групповой ба индивидуальна консультацинууд үгтэхэ байна.

Секцинүүдэй хүдэлмэриин хүүрэhэнэй hүүлээр бүгэдэниитын, хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуулай hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөнүүд үнгэргэгдэхэ юм. 1950—51 онуудай hуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадта hургуулинуудай урда байhан зорилгонууд ба хэмжээ-ябуулганууд тэндэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

М. Мангадаев.

Колхозно партийна организацинуудай секретарьнуудай семинар

Һаяшаг ВКП(б)-гэй Яруунын айкомдо колхозно партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай нэгэ үдэрэй семинар болобо.

Энэ семинарые партиин айкомой секретарь нүхэр Семенов хүтэлбэрилөө. Эндэ айкомой таhагуудые даагшад, инструкторнууд ба пропагандистнууд хабаадалсаа.

Семинар дээрэ Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай нүхэр М. Гончиков элидхэл хэбэ. Партийна бюрогой хүдэлмэриин түсэб табилга, партийна суглаануудые үнгэргэлгэ, коммунистнуудай идейно-политическэ хэмжээгээ ямараар дээшэлүүлжэ байhан тухай ба бусад шухала асуудалнууд тушаа элидхэл соогоо дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна.

Элидхэлэй hүүлээр мүн «Улаан туяа» колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Гончиков, 17-дохи партконференциин нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин партийна эхин организациин секретарь нүхэр Галданов ба бусад хэдэн колхозуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнууд өөhэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрөө.

Семинар хадаа идейно-политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэрhэн байна.

Г. Шинунов.

Бүхэроссийска большевистскэ нэгэдэхи конференци

(Большевигүүдэй Таммерфорсско конференциин 45 жэлэй ойдо).

1905 оной декабриин 25-да большевигүүдэй Таммерфорсско конференци нээгдээд, революциин үндэр дээдэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрhэн юм. Тэрэ үе хадаа 1905 оной январиин 9-най «Шуhата воскресениин» hүүлээр, октябрьска бүгэдэниитын политическэ стачкын эгээн дээдэ шатадаа хүрөөд, арад ниитын революционно хүдэлөөнэй зэбсэгтэ восстанида тулажа ерэhэн үе байгаа.

Хилын саана эмиграцида табан жэл байhанай hүүлээр, 1905 оной ноябриин эхеэр Ленин хадаа «хараалтэ холын газарhаа» мултаран, тэрэнэй хэлэhэнэй ёhоор, Петербургдаа бусажа ерэhэн юм. Эндэ Ленин зэбсэгтэ восстани баладхэлгэдэ эгээн эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Владимир Ильич партиин Центральна Комитедэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ зуураа, тэрэнэй ерэхын урда тээхэнэ байгуулагдаhан «Новая жизнь» газетые толгойлоо. Тэрэнэй хуудаhануудаа дээрэ хэблэгдэhэн ленинскэ статьянууд партиин үдэр бүриин хүдэлмэридэ теоретическэ ба политическа хүтэлбэрилхы заабаринууд болоно үгэhэн байгаа. Мүн тэрэ үедэ нүхэр И. В. Сталин Закавказьеда угаа ехэ революционно хүдэлмэри ябуулжа байба.

«Новая жизньдэ» В. И. Ленинэй толилhон түрүүшын статья «Партиие шэнэдхэн эмхидхэлгэ тухай» гэжэ нэрэтэй байгаа. Октябрьска бүгэдэниитын политическэ стачкын hүүлээр тохёолдоhон шэнэ оршон байдалтай дашарамдуулан партийна бүхы хүдэлмэриие эрид шууд ба эршэтэй зоримгойгоор шэнэдхэн эмхидхэхэ шухала гэжэ түс статья соогоо Владимир Ильич заагаhан байна. Хаанhаа хүдэлмэришэн ангиин буляан абажа байhан буултанууд хадаа зарим тэды легальна арга боломжонуудые байгуулаа. Партиин конспиративна аппарадые заатагүй байлган. Россиин эдэ шэнэ условинуудые эгээн үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ Ленин эридэг байгаа. Партийна организацинуудта hунгалгын гурим нэбтэрүүлхэ, демократическа централизмын үндэhэ hуури дээрэ тэдэниие шэнээр байгуулха шухала гэжэ Ленин заадаг hэн.

Үнэндөө хоёр ондоо партинууд—большевигүүд, меньшевигүүд болгогдон хахаргагдаhан РСДРП-дэхи байдал революциин хуби заяанда имагта ехэ аюул тохёолдуулаа. Партийна эмхидхэлэй асуудалнууд хадаа 1906 оной май hарада болохоор хараалагдаhан большевистскэ съезд зарлалга түргэдхэхые эринэ гэжэ В. И. Ленин заагаhан байна.

Ленинэй дурадхалаар, «Новая жизнь» газетээр дамжуулан партиин ЦК-гэй хандаhан, «Партийна бүхы организацинуудта ба бүхы хүдэлмэришэн социал-демократнуудта» хандалга соонь IV съезд 1905 оной декабриин 10-да (23-да), «политическэ асуудалнуудые, эгээн түрүүн—партийна нэгэдэл тухай асуудал шиидхэхын тула зарлагдахань» гэжэ мэдээсэгдэhэн байха юм.

Съездэдэ ошохо делегадуудые нютагай партийна организацинууд hунгаhан байгаа. Гэбэшье, түмэр замай забастовкоhоо, московско восстаниhаа ба орон дотор хи бусад событинуудhаа шалтагаалан, съезд болохо шадаагүй. Тиин, ерэhэн делегадууд «олонхидой» конференци эмхидхэhэн юм.

Финляндидахи Таммерфорс гэжэ промышленна городто съездын болохо газарые партиин ЦК шэлэн олоhон байна. Петербургда суглараhан делегадууд бүлэг бүлэгөөрөө тиишэ ошоо hэн.

Конференци дээрэ 26 организацинуудhаа 41 делегадууд, тэдэнэрэй тоодо: партиин 4000 гаран эмхидэмэл гэшүүдээр hунгагдаhан 14 хүдэлмэришэд байлсаа. Делегадуудай дунда партиин ЦК-hаа ба ЦО-hоо В. И. Ленин, Кавказска союзhаа— И. В. Сталин байгаа. Тэрээнhээ урда тээнь бэшэгээр гү, али нүхэдүүдээр дамжуулан хани барисаатай байhан агуухэ вождьнор эндэ, Таммерфорссын конференци дээрэ, түрүүшынхеэ нюураараа уулзаhан байна. Ленинтэй түрүүшынгээ уулзалга тухай дурасхаалнууд соогоо: «хүн түрэлтэнэй гүн гүнзэгы «доодо» талын жиирэй ба юрын олониитын, шэнэ олониитын агууехэ вождиин» простой ба даруу зангые, конференциин бүхы делегадуудые тон ехээр гайхуулан баясуулдаг тэрэнэй зоригжуулхы үгэнүүдые, Ленинэй үгэнүүдэй юрэ бусын этигүүлхы хүсые, логикын дабагдашагүй хүсые нүхэр Сталин тэмдэглэнэ.

Конференциин бүхы хүдэлмэриие В. И. Ленин хүтэлбэрилөө hэн. Зүблэхэ зүйлнүүдтэнь иимэ асуудалнууд табигдаhан байгаа гэбэл: 1. Нютагуудhаа ерэгшэдэй элидхэлнүүд. 2. Тэрэ үеын байдал тухай элидхэл. 3. ЦК-гэй эмхидхэлэй тоосоон. 4. РСДРП-гэй хоёр хубинуудай нэгэдэлгэ тухай. 5. Партиие шэнэдхэн байгуулха тухай. 6 Аграрна асуудал. 7. Гүрэнэй дума тухай.

Зүблэхэ зүйлнүүдэй түрүүшын пунктаар большевигүүдэй Закавказска организациин хүдэлмэри тухай элидхал И. В. Сталин хэhэн юм.

Конференци дээрэ В. И. Ленин тэрэ үеын байдал тухай ба аграрна асуудал тухай хоёр элидхэл хэhэн байгаа. 1903 ондо, таряашадай ниитэ хүдэлөөнэй үшөө үгы байхада, крепостной эрхэ усадхахадаа таряашадhаа таhалжа, буляан абаhан «отрезогүүдынь», тайлбарилан хэлэбэл, газарыень бусааха тухай эрилтэ партиин программа соо байhан юм. Түс эрилтэнь помещигүүдтэ эсэргүү таряашадай тэмсэлые шангадхалгада туhалаа. 1905 оной эсэстэ, таряашадай хүдэлөөнэй үргэнөөр дэлгэрhэн үедэ, «отрезогүүдые» бусааха тухай эрилтэ тон дутамаг байгаа. Тиимэhээ, Ленинэй элидхэлээр партиин аграрна программада хэдэ хэдэн хубилалта оруулагдаа hэн. Конференци хадаа «отрезогүүд» тухай пунктые болюулха ба тэрэнэй орондо: «...хүдөөгэй пролетариадай бэеэ даанхай организациие, тэрэнэй интересүүдэй ба хүдөөгэй буржуазиин интересүүдэй эбсэршэгүй тад ондоо байhан тухай ойлгуулгые, общиствын ангинууд болохо хубаагдадаг ба хүниие хүнэй али болохоор мүлжэлгэ усадхажа шадаха социализмын уг зорилго зааха ябадалые гол ба саг үргэлжын зорилго болгон урдаа табижа, парти болбол бүхы гүрэнэй, церковно, дасан hүмын, удельнэ, кабинетскэ, ангай эзэмдэлтын газарнуудые конфискацилха хүрэтэр таряашадай революционно хэмжээ-ябуулгануудые дэмжэнэ» гэжэ бэшэхые шиидхэhэн байгаа.

Большевигүүд болбол удаадахи жэлнүүдэй туршада, Агуухэ Октябрьска социалистическа революци хүрэтэр, энэ резолюциие аграрна асуудалаар хүтэлбэри болгоhон байна.

Конференци хадаа демократическа централизмын принцип дээрэ партиие шэнэдхэн эмхидхэхэ тухай Ленинээр дурадхагдаhан резолюциие баталан абаа hэн.

«Партиие шэнэдхэн эмхидхэхэ тухай» В. И. Ленинэй статьянь тэрэ үеын оршон байдалай шухалын шухала энэ асуудалаар конференциин шиидхэбэриин эшэ үндэhэниинь болохо үгэhэн байна.

Конференци хадаа үнэндөө хоёр хуби, хоёр парти болон хахарhан партиин единствые hэргээн бодхоохо гэhэн байгаа. Нэгэдэлэй съездые шадаал hаа богонихон болзор соо зарлаха тухай соносхохые партиин нэгэдхэлэй ЦК-да дурадхаа hэн.

Конференциин нээгдэхын урда таахана, декабриин 11-дэ эхилhэн московско зэбсэгтэ восстаниин түлэг үедэ хаанта правительство болбол революциин хүсөөр этгэдэн хаягдаhан «зүблэхэ» булыгинска думын орондо, «хуули гаргалгын» виттевска дума гадэгые зарлаха тухайда соносхоо hан. Гаргагдаhан хуулиин ёhоор, пролетариат ба таряашад үнэндөө думада хабаадалгаhаа зайсуулагдаhан байгаа. Полицейскэ тэрэ дума бойкотировалхыень партийна организацинуудые ба ажалша олониитые уряалха гэжэ большевигүүд шиидхэбэрилээ.

Түс конференци III большевигүүдэй партийна съездын удаадахи түрүүшын партийна большевистскэ конференци байhан юм. Абаhан шиидхэбэринүүдэйнгээ шухалын талаар, түс конференци съездтэй адлидхагдажа болоно.

* * *

Московско зэбсэгтэ восстаниие дарагдабашье, В. И. Ленин ба И. В. Сталин болбол ажалшадые сүлөөлэлгын агууехэ хэрэгэй hэнэр илаха байhанда дүүрэн этигэдэг hэн.

«Энэ хадаа агууехэ тэмсэл, хүшэр хүндэ тэмсэл мүн, — гэжэ В. И. Ленин 1906 ондо бэшээ hэн, — демократическа революциие эсэстэнь хүргэхын түлөө, тэрэнэй дүүрэн илалтын түлөө тэмсэл мүн. Зүгөөр, мүнөө үеын байдал дээрэhээ харахада, тиимэ тэмсэл дутамаг еражэ ябаhан шэнжэтэй болоо. Шэнэ долгиной эбхэрэн ерэхэдэ, Российска пролетариадай дайшалхы шэнэ бэлэдхэлтэй байхынь туладa оролдоёл» (В. И. Ленин. Зохёолнууд, 4-дэхи хэблэл, т. 10, нюур 100).

Мүн тиихэ үедэ нүхэр Сталин иигэжэ бэшээ hэн: «Российска пролетариат бута сохигдоогүй, имагтал гадэргээ сухараад мүнөө алдар солото шэнэ дайнда бэлэдхэжэ байна. Российска пролетариат шуhаар будагдаhан туган доошонь буулгахагүй. энэ хадаа восстаниие хүтэлбэрилгээ хэндэшье үгэхэгүй, энэ хадаа ородой революциин алдарта нэгэл вождьнь байхал» (И. В. Сталин, Зох. т. 1, нюур 205).

Большевистскэ парти болбол хүдэлмэришэн ангиие ерээдүйн шэнэ тулалдаануудта бэлэдхэhэн ба асари ехэ шалгалта гуршалгануудые соогуур тэрэниие Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илалтада хүргэhэн байна, 1905 оной революци хадаа Октябрьска революциин түүхэтэ генеральна репетицэнь байгаа

Профессор Б. ВОЛИН.

Үнеэдээ иигэжэ харууhалнабди

(Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша нүхэр Д. Цыреновэй хөөрэлһөө)

Манай колхозой малшад колхозно ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэбые дүүргэхын хойноhоо халуун оролдолго гаргажа, илангаяа hү haалга дээрэ нилээд амжалтануудые туйлаhан байна. Колхозно адуу мал үсхэбэрилхэ энэ жэлэйнгээ түсэбые эбэртэ бодо малаар 106,6 процент, хони ямаагаар 115, гахайгаар 200, адуугаар 100 процент дүүргээбди.

Манай фермын hаалишад нютагай үүлтэрэй hаамхай үнеэн бүхэнhөө дунда зэргээр 1946 ондо 605 литр, 1948 ондо 708 литр, 1949 ондо 802 литр ба энэ жэлэй үнгэрhэн 10 hара соо 920 литр hү hаагаа.

Малаа зүбөөр, зоотехническэ заабаринн ёhoop эдеэлүүлhэнэй, hааhанай, харууhалhанай ба мичуринска наукатай нигта холбоотойгоор хүдэлмэрилhэнэй ашаар эдэ амжалтануудые туйлаабди.

Бэлшээринингээ хатажа эхилхэдэ нэмэлтэ тэжээл болгон үнеэдтэе силос эдюулнэбди. Мүн энэ жэлдэ үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ нилээд ехые силос дараhан байнабди.

Манай фермэдэ суудхэ соо 10—12 литр hү үгэдэг үнеэд олон. Тэдэ үнеэдые гансахан бэлшээри дээрэ адуулдаггүй, харин тэдээндэ нэмэлтэ тэжээл болгон концентрат, ехэнхидээ тарянай отход эдюулдэг байнабди Тарянай отход үнеэн бүхэндэ суудха соо 2—3 килограмм, зоотехническэ заабаринн ёhoop эдюулэгдэнэ.

Малайнгаа эдеэлүүлгые зүбөөр эмхидхэhэнэй ашаар манай hаалишад жэлэй хоёрдохи хахадташье ехэ hү hаадаг. Тэрэшэлэн hаалишад, тугалшан бүхэн hү hааха ба тугалайнгаа амидын шэгнүүрые дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэхын тула бүхы оролдолгоёо гаргана.

hаалишан Дарима Цыбикова 1949 ондо өөрынгөө дааhан 17 үнеэнhээ 17 тугал абажа тобир тарганаар түлжүүлhэнэй ба hү ехые hааhанай түлөө БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан байна. Тэрэшэлэн hаалишан Дашицыренова 14 үнеэнhээ 14 тугал абажа, hаамхай үнеэн бүриhөө 900 литр hү hааraa.

Малажалай баян дүй дуршэлтэй Дарима Цыбикова зундаа үнеэдтээ нэмэлтэ тэжээл үгэдэг. Үнеэдэйнгээ аяг зангые ба дуратай хоолыень мэдэдэг болоhон тула үнгэрэгшэ зундаа үнеэн бүхэндэ 2—2 килограмм отход нэмэжэ эдюулдэг байгаа. Июлиин 30-hаа сентябриин 15 хүрэтэр шэнэ зелёнко үнеэн бүридэ суудхэдээ 12 килограмм хэмжээтэйгээр эдюулдэг юм.

hаалишаднай үнеэдээ зоотехническэ заабаринн ёhoop, элдэб тэжээлээр эдеэлүүлхэhээ гадна, дэлэнгынь альбэжа, массаж хэжэ, hү hаалтые дээшэлүүлхэ талаар нилээд амжалта туйлана.

Хүйтэн болотор үнеэдээ үдэр hүнигүй адуулдаг ба суудхэ соо 3 дахин hаадаг байнабди. Мүн бэлшээримнай хубаагданхай юм. hү ехэтэй үнеэднай hайнууд участогууд дээрэ адуулагдана.

hаалишадые hалгуулхэ, ондоо хүдэлмэридэ табиха гү, али үнеэдыень нэгэнhээнь нүгөөдэдэнь үгэхэ ябадал гаргадаггүйбди. hаалишадай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг.

Тиихэдэ бүхануудые хэрэглэхэдээ имагтал үрhануудыень абажа, үнеэдые искусственнаар ороондо оруулхын тула хэрэглэнэбди. Энэ хүдэлмэри зоотехнигэй заабаряар хэгдэдэг. Зоотехник хадаа жэл бүри ямар бухын үрhөөр ямар үнеэдые ороондо оруулха гэhэн тусхай список фермэдээ үгэдэг юм.

Манай фермэ үнеэдэй ба түлнүүдэйнь амидын шэгнүүрые, мүн hү үгэлгыень дээшэлүүлхэhээ гадна, hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхын түлөө оролдоно. Энэ зорилгоор hүнэй лаборатори үнеэн бүхэнэй hү шалгажа байдаг.

Племенной залуу малые үсхэбэрилгэдэ анхарал ехээр хандуулагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ тугалай байратай үнеэдэй түрэлгын байра баригдаhан байна. Тугалнуудай элүүр энхээр түлжүүлэгдэхэ ябадал сэбэр hайн байраhаа нилээд дулдыдана. hая гараhан тугалнууд hайн, хуурай хохир дэбисхэртэй клеткэ соо амяар амяраа ба томожоходоо хамтын клеткэ соо байлгагдадаг. Бүхы тугалнууднай тусхай угжаар hү эдидэг. Тугал бүхэндэ hү уулгаhанай hүүлээр угжыень халуун уhаар угаадаг байнабди. Фермэдэмнай тусхай таhалга соо хододоо халуун уhан байдаг. Тугалайнгаа байрые сагаадаад, тон сэбэрээр байлгадагбди.

Энэ жэлэй түл абалгын үе соо 184 үнеэ түрүүлээд, 183 тугал тобир тарганаар түлжүүлжэ байнабди. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ суудхэ соо тугалай амидын шэгнүүр дунда зэргээр 302 грамм нэмэдэг байгаа hаа, мүнөө 404 грамм нэмэдэг болоо.

Эрхим тугалшан Дондок Бадлаева hая гараhан тугалнуудые тушаажа абаад, 5—6 hаратай болоторнь тэжээhэнэйнгээ hүүлээр малшанда тушаадаг юм. Нүхэр Бадлаева энэ жэлдэ 64 тугал түлжүүлжэ тушаагаад, мүнөө үшөө 24 тугал харууhалжа байна. Даажа абаhан тугалнуудайнь дунда хэдэн муунууд ба үбшэн тугалнууд байhан аад, мүнөө барандаа hайжаранхай. Ариг сэбэрые сахилгаhаа, уулгаhан hүнэйнь температураhаа боложо, мүн харууhалгын бусадшье условинуудhаа танир шадал ахиртай тугалнууд түргэн hайжардаг байна.

Нүхэр Бадлаева тугалнуудаа наhанайнь зэргээр элдэб янзын тэжээлдэ hургадаг юм. Жэшээнь, эгээн түрүүн нарай тугалда hайхан, зөөлхэн үбhэ, hара болоhон тугалда концентрат, корнеплод эдюулдэг, уhа уулгадаг байна.

6 hаратай болоходонь тугалда силос үгэдэг. Хэрбээ эртэ силос эдюулээ hаа, тугал үбшэлжэ болохо юм. Нүхэр Бадлаевагай тэжээhэн тугалнуудай амидын шэгнүүр суудхэ соо дунда зэргээр 480 грамм нэмэнэ. Зарим тугалнуудайнь амидын шэгнүүр бүришье ехээр нэмэдэг. Жэшээнь, «Грозный» гэжэ нэрэтэй тугал 5 hаратайдаа 186 килограмм болоо. Тэрэнэй амидын шэгнүүр суудхэдээ 626 грамм нэмэжэ байна. Мүн «Ракета» гэжэ тугалайнь амидын шэгнүүр суудхэдээ 620 грамм нэмэнэ.

Манай колхоз үбhэ тэжээлээр дүүрэн хангагдаагүй дээрэhээ, үбэлдөө адуулга эмхидхэнэ. Тиихэдээ малай шадалые ба наhыень тон hайнаар шалгажа, hайн шадалтай малые адуулгын холын гүүртэдэ таhална. Туранхай ба хүгшэн үнеэдые адуулгада гарганагүйбди.

Колхоздомнай үнгэрэгшэ жэлдэ племенной гүүртэ эмхидхэгдээ hэн. Тус гүүртын үнеэд үбэлэй адуулгада гаргагданагүй. Эдэ үнеэд юрын нютагай үүлтэрэй үнеэдтэ орходоо тон ехэ hү үгэдэг юм. hү үгэлгэ ба бэеынь шэгнүүр бодомжологдожо табигдаhан графигай ёhoop эдэ үнеэдтэ үбhэ тэжээл эдюулнэбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ племенной гүүртэдэ 100 үнеэдэй багтахаар типовой дулаан байра зосоонь үнеэдэй түрэлгэнэй таhагуудтайгаар шэнээр баряа hэмди. Мүнөө энэ дулаан байрада электрын хүсөөр үнеэ hааха ба автоуhалалга гэхэ мэтын түхеэрэлтэнүүд хэгдэжэ байна.

Племенной гүүртэ коммунист Гончиковой хүтэлбэреэр энэ жэлдэ нилээд амжалта туйлаба. Племенной хэрэг эндэ муу бэшээр табигдаhан байна.

hолоомо, михиинэ ба бусад тэжээл поли дээрэhээ малшадай гүүртэнүүдтэ сүм шэрэгдэжэ hүрилэгдэнхэй. Мүнөө hолоомо болон михиинэ хэршэжэ, дабhатай халуун уhанда дэбтээгээд эдюулхэдэмнай, үнеэд тон дуратайгаар эдинэ. Хуурайгаар эдюулээ hаа, малай амилдаг органууд руу элдэб тооhон орожо, үбшэлүүлжэ болодог байна.

Тэрэшэлэн үбhэ, hолоомо, михиинэ ба бусад тэжээл гамтайгаар, тэжээлэй балансын ёhoop гаргашалhанай ашаар нилээд ехэ тэжээл алмагдана.

Манай hүнэй-товарна фермын үхэршэд, hаалишад ба тугалшад зоотехнигэй зохёоhон ба аймагай хүдөө ажахын таhагай баталhан түсэбэй ёhoop малаа эдеэлүүлнэ. Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар тэдэнэр баян дүршэлтэй болоо.

Фермымнай малшад зоотехническэ мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхын тула энэ жэлэй октябрь hараhаа 3 жэлэй болзортой зоотехническэ курсада ажалhаа таhарангүйгөөр hуралсажа байна.

Баруун-Тарбагатайн леспромхозой коллектив РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудай хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаа. Бракер Филиппова ба маркировщица Зубакина гэгшэд удэрэйнгөө нормые 130—150 процент дүүргэнэ. Зураг дээрэ. (зүүн гарhаа) Т. М Филиппова ба А. Т: Зубакина гэгшэд ажаллажа байна.

Д. Носовой фото.

Эрхим дүнгүүд

Манай республикын олон аймпотребсоюзууд нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаад, мүнөө тэрэнээ үлүүлэн дүүргэбэ.

Энэ оной 11 hарын турша соо потребкооперацинууд рознично эд бараанай эрьесын түсэбhөө гадуур 4 миллион 150 мянган түхэригэй эд бараа колхознигуудай болон хүдөө интеллигенциин дунда худалдаhан байна. Илангаяа Заиграйн (түрүүлэгшэнь нүхэр Романов), Тарбагатайн (түрүүлэгшэнь нүхэр Полянский), Иволгын (түрүүлэгшэнь нүхэр Бурцов) ба Хэжэнгын аймпотребсоюзууд декабриин 1-дэ жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэа.

Тэрэшэлэн Яруунын аймпотребсоюз (түрүүлэгшэнь нүхэр Зубарев) загаhа бариха жэлэйнгээ түсэбые 200 процент, Баунтын аймпотребсоюз 132 процент, Прибайкальска —125 процент дүүргэhэн ба түсэбhөө гадуур 2694 пүүд загаhа барижа, гүрэндөө тушааhан байна.

И. Погодин.

Үбгэн колхознигуудай ажал

Заиграйн аймагай Ацагадай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 62 наhатай Дампил Базаров, 68-тай Доржо Цоктоев гэгшэд шэн габьяата ажалаараа колхоз соогоо шалгарнад.

Нүхэр Базаров даабарита ажалдаа стахановскаар ажаллажа, 1949 ондо 700 ажалта үдэр, мүнөө жэлэй 11 hара соо 650 ажалта үдэр олоhон байна. Мүн нүхэр Цоктоев харууhалжа байhан азаргадаа эдеэ хоолынь өөрөө бэлэдхэдэг ба орооной кампанийе эрхим hайнаар үнгэргэдэг юм.

Т. Раднаева.

Большевистскэ шүүмжэлэлэй туг доро

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзна организацинуудай тоосоото-hунгуулиин суглаанууд манай республика дотор хаа хаанагүй боложо байна Эдэ суглаанууд дээрэ союзай гэшүүд өөрынгөө профсоюзна организацийн хүдэлмэритэй али бүхы талаhаань танилсажа, профсоюзна органуудай ба тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриин дутуу дундануудые шүүмжэлэн элирүүлнэ. Тиихэдэ профсоюзна хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд дороhоо гараhан шүүмжэлэл ба дурадхалнуудые хүлеэн абажа, хүдэлмэриингөө дутуунуудые зайлуулха тобшололнуудые хэнэ.

Тоосоото үе соо гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй союзай хүдэлмэри зарим тэды hайжараа. Статуправлениин, социальна тэдхэмжын органуудай, сомоной ба поселково Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэhэн байна. Сомоной Соведүүдэй хоорондо дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ Хориин аймагай Удын сомоной Совет hайн үрэ харуулаа. Мүн тэрэшэлэн Мухаршэбэрэй аймагай Мухаршэбэрэй сельсовет ба Хэжэнгын аймагай Дунда-Худанай сомоной Совет hайн үрэ харуулhан байна.

Нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудта бэлэдхэлэй ба тэдэнийе үнгэргэлгын үедэ профсоюзна 1000 үлүүтэй эдэбхитэд hунгагшадай дунда лекци ба элидхэлнүүдые хэдэг, агитаторнуудаар хүдэлмэрилдэг байгаа.

Профсоюзна хүтэлбэрилхы органуудай тоосоон ба hунгалтанууд хадаа гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрийе hайжаруулха ба тэрэнэй гаргашые доошолуулха, мүн хүдэлмэришэд ба албахаагшадые культурна ажаhуудалай талаар хангалгые hайжаруулха ябадал хангаха байна.

Мүнөө Хэжэнгын, Хориин, Байкало-Кударын, Прибайкальска аймагуудта ба Улан-Удэ городой гүрэнэй эмхи зургаануудта тоосоото-hунгуулиин суглаанууд боложо байна. Эдэ суглаанууд идейно-политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэржэ профсоюзай райкомуудай ба месткомуудай хүдэлмэриин дутуунуудые хурсаар шүүмжэлжэ, тэдэнийе түргөөр зайлуулха хэмжээнүүдые хараална. Мүн тэрэшэлэн хүдэлмэришэд ба албахаагшадай дунда эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэри ябуулха талаар, социалистическэ мүрысөө хүтэлбэрилхэ талаар, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай культурна ажаhуудалай условинуудые hайжаруулха талаар союзай обкомой хүдэлмэриин дутуунуудые шүүмжэлhэн байна. Жэшээлхэлэ, Хэжэнгын аймагай гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй союзай тоосоото-hунгуулиин суглаан дээрэ союзай райкомой (түрүүлэгшэнь нүхэр Афанасьев) хүдэлмэрийе хурсаар шүүмжэлээ Тус райком хадаа хүдэлмэришэд ба албахаагшадай дунда дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөө hулаар хүтэлбэрилдэг, социалистическэ уялгануудай дүүргэлтые шалгадаггүй байгаа Мүн үгэ хэлэгшэд союзай обкомой хүдэлмэрийе шүүмжэлhэн байна Тус Обком үнгэрhэн зунай үедэ нэгэшье хүнийе тус аймагhаа курортно-санаторно аргаламжада ба амаралтын гэртэ эльгээгээгүй байна.

Союзай зарим райкомууд тоосоото-hунгуулиин кампаниин эхилhэн үдэрнүүдhээ абаад. бүдүүлиг алдуу эндүүнүүдые гаргана. Жэшээлхэдэ, профсоюзай Хориин райком (түрүүлэгшэнь нүхэр Самбуев) тоосоото-hунгуулиин суглаанда муугаар бэлэдхээ. Суглаанай болохо үдэрые союзай гэшүүдтэ эртээнhээ дуулгаагүй байшоо. Үнгэрхэдөө, районно суглаанай болоходо арадай сүүдэй. прокуратурын ба аймгүйсэдкомой профгруппануудта тоосоото-hунгуулиин суглаанууд үнгэргэгдөөгүй байгаа.

Мүн тоосоото-hунгуулиин суглаанууд дээрэ зарим организацинуудта шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл hулаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Улан-Удын архитектурна управлениин тоосоото-hунгуулиин суглаан дээрэ профорг нүхэр Поповой хүдэлмэрийе хангалтагүй гэжэ тоолоhон болобошье, оройдоо 2 хүн үгэ хэлэhэн байна.

Тоосоо ба hунгалтануудые идейнэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхын тулада профсоюзна демократиие сахиха, тоосоото-hунгуулиин суглаануудта наринаар бэлэдхэхэ, большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрүүлжэ, профорганууда хүдэлмэриин дутуунуудые элирүүлхэ ба тэдэнийе зайлуулха хэмжээнүүдые хараалха, профорганууда составта шалгагдамал ба бэлэдхэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые дэбжүүлхэ хэрэгтэй.

Ц. Цыдыпов.

Уранhайханай самодеятельностиин харалга

Профессиональна Союзуудай Бурят-Монголой Областной Соведэй Президиум болбол хүдэлмэришэд ба албахаагшадай уранhайханай самодеятельностиин харалга үнгэргэхэ болзорнуудые тогтообо.

Улан-Удэ городто уранhайханай самодеятельностиин городской харалга 1951 оной январиин 7-hоо 10 хүрэтэр ба республиканска харалга Улан-Удэ городто 1951 оной январиин 25-hаа 30 хүрэтэр үнгэргэгдэхэ байна.

Худэлмэришэд ба албахаагшадай республиканска харалгада хабаадалсагшадай уранhайханай шадабарийе сэгнэхэ жюри 10 хүнэй составтайгаар баталагдаба. Тус жюриин түрүүлэгшээр арадай творчествын Республиканска Байшангай директор нүхэр А. И. Бажеев томилогдоо.

Республиканска харалга дээрэ эрхим hайн номернуудые табигшад 1951 оной февраль hара соо Москвада болохо Бүхэсоюзна харалгада хабаадалсаха эрхэ абаха юм.

М. Алашкевич.

ОРОДОЙ ТҮРҮҮШЫН РЕВОЛЮЦИОНЕРНҮҮД

(Декабристнуудай восстаниин 125 жэлэй ойдо)

Декабристнуудай хүдэлөөн XIX зуунжэлэй эхеэр бии болоhон юм. Тэрэ үедэ Росси болбол үмхирэн hалажа ба мүхэжэ байhан феодально-крепостническа байгуулалтын абарганууд соо хабшагдажа байгаа бэлэй. Хаанта засаг, бүхы феодально-крепостническа байгуулалта болбол Россиин саашанхи экономическа хүгжэлтын зам дээрэхи тон ехэ hаад түбэг болоод байгаа hэн. Тэдэ хадаа капитализмын замда ороод байhан Европын түрүү оронуудта орходоо Россиин гээгдэхэ ба hула байха ябадалда абаашажа байгаа hэн.

Помещигүүдэй ба хаанта засагай хүсэрхэл болон дарлалта улам ургажа байба. Хүшэр хүнда зобол, үлэсхэлэн ба үхэл болбол арад олониитын хуби заяаниинь болоод байгаа hэн. Таряашад хадаа хаанай ба помещигүүдэй эшэнүүдтэ эсэргүү улам ехээр тэмсэдэг боложо байгаа. Оронной прогрессивнээр хүгжэхын тулада хаанай-помещигүүдэй зонхилолгые үгы хэхэ хэрэгтэй болоод байгаа hэн.

Россиин түүхын тэрэ балар харанхы үедэ хаанта засагта. крепостной эрхэдэ эсэргүү революционно тэмсэлэй үүсхэлые дворянска революционернүүд гаргаhан юм. Ленинэй ба Сталинай тодорхойлhоной ёhoop, декабристнуудай восстани болбол манай орон доторхи сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй эхин болоhон юм «1825 ондо,—гэжэ Ленин бэшээ hэн,—Росси болбол хаанта засагта эсэргүү революционно хүдэлөөе анха түрүүшынхеэ хараа hэн, тээд энэ хүдэлөөндэ дүүрэн шахуу имагтал дворянууд хабаадаhан байгаа». (В. И. Ленин, Зохёолнууд, 4-дэхи хэблэл, том 23, нюур 234).

В. И. Ленинэй хэлэhэнэй ёhoop, декабристнууд болбол «дворянуудhаа гараhан эрхим хүнүүд байгаа». Тэдэнэр ородой общественны прогрессивнэ хубиин түлөөлэгшэд байжа. Россидахи феодально-крепостническа байгуулалтада эсэргүү тэмсэл хэhэн байна.

Нүхэр Сталин Эмиль Людвигтэй хөөрэлдөө хэхэдээ, декабристнуудай восстание Россидахи эгээн томо революционно событинуудай нэгэн байгаа гэжэ сэгнэhэн юм.

* * *

«Абарагшадай союз» гэжэ нэрлэгдэhэн декабристнуудай түрүүшын революционно нюуса органицаци 1816 ондо бии болоо hэн. Тэрэнэй үндэhэ hуури табигшань генеральна штабай залуу полковник Александр Муравьев байhан юм. Тэрэ общественны гэшүүдэй дунда С. Трубецкой, Сергей болон Матвей Муравьевтан-Апостолнууд, Никита Муравьев, П. И. Пестель. Пушкинай нүхэр — И. И. Пущин болон бусад байhан юм. Тэрэ общество политическэ арсалдаануд дээрэhээ хоёр жэл болоод тараhан байна. 1818 ондо «Ашаг туhын союз» гэhэн шэнэ организаци бии болоо hэн. Зүгөөр, эзэн хаанта засаг болон крепостничествотой тэмсэлэй гол түлэб тактическа зэбсэгүүд тухай асуудалнуудаар энэ союз дотор зүрилдөөнүүдэй гараhан дээрэhээ, тус союз удаан байжа шадаагүй hэн.

Уданшьегүй Тульчинда ба Петербургда хоёр шэнэ нюуса организацинууд байгуулагдажа, Урдахи ба Хойтохи обществонууд гэжэ нэрлэгдэн түүхэдэ ороhон байна. Декабристнуудай восстани тэдэнэй ажал-ябуулгатай сэхэ холбоотой байха юм. Шэнэ байгуулагдаhан обществонуудай зорилгонь «Сэрэгэй революцяар», тайлбарилан хэлэбэл, арадай хабаадалгагүй сэрэгүүдэй хүсөөр хэгдэhэн революцяар республиканска захиргаа байгуулха ябадал байhан юм.

Тэдэ хоёр обществонууд оршон байhан түрүүшынгээ жэлнүүдтэ политическэ ехэ эдэбхи гаргаагүй, тиихэдэ тэдэнэй эмхидхэгшэд (Пестель ба Муравьев) гол түлэб ерээдүйн конституци зохёолгоор hамаарhан байха юм. Урдахи обществын хүтэлбэрилэгшэ П. И. Пестель Россиин шэнэ республиканска байгуулалтын проектые зохёогоод, тэрэнээ «Ородой правда» гэжэ нэрлэhэн юм. Тэрэ болбол таряашадые дүүрэн сүлөөлхэ ба тэдэнэрые Россиин бүхы гражданинуудтай тэгшэ эрхэтэй байлгаха, демократическа республика байгуулха, hунгуулиин бүгэдэниитын тэгшэ эрхэ байгуулха ябадалнуудые хараалhан юм.

Хойтохи зүгэй обществын хүтэлбэрилэгшэ Никита Муравьевой зохёоhон конституци бүри хизаарлагданги байгаа. Тэрэ болбол гражданинуудай хэрэгэмые болюулбашье, тэрэнийе зөөри шадалай зэргээр илгаха ябадал хараалhан; крепостной эрхые болюулбашье, газарые помещигэй зөөри байhан зандань үлөөхэ гэжэ хараалhан байгаа. Муравьев болбол Россида конституционно монархиин гурим тогтоогдохо ёhотой гэжэ тоолоhон байха юм. Тэрэ гуримай ёhoop гүйсэдхэлгын засаг императорай гарта байха, тиихэдэ хуули гаргалга—арадай суглаанай-парламентын мэдэлдэ байха байгаа. Гэбэшье, проектээр хараалагдаhан зөөри шадалай ценз болбол парламентда hунгаха hунгалтачуудта арадай хабаадалгые болото дээрээ үгы хэхэ гэhэн байха юм.

1823 он болбол декабристска организацинуудай ажабайдалда эрид эрьелтын жэл болоhон юм. Энэ үедэ орон дотор ба Европын оронуудта крепостническа реакци эрид ургаhан байгаа. Энэ хадаа обществонууд дотор республиканска үзэлнүүдэй илахын тулада, эрид шууд революционно ябуулгануудые хэхын тулада таатай зохид хүрьhэ бэлдэжэ үгэhэн юм.

Урдахи зүгэй обществын состав дотор Сергей Муравьев-Апостол түрүүтэй Васильковско управа илангаяа эдэбхитэй ажал-ябуулга хэhэн байгаа. 1825 он болотор тэрэ тон томо организаци боложо ургаhан юм. Хойтохи зүгэй обществодо И. Пущинай управа эдэбхи зоригтойгоор хүдэлжэ эхилhэн юм. Жэлэй эхеэр эрхэ сүлөөдэ дуратай, бэлиг ехэтэ түрүү залуушуулай инаглан дуралдаг К. Ф. Рылеев тэрэ союзда ороо hэн. Рылеев болон тэрэнэй нүхэд—ахадүү Бестужевтан, Одоевский, Кюхельбекер, Оболенский, Якубович гэгшэд Хойтохи обществодо хабаадагшадта тон ехэ идейнэ нүлөө үзүүлжэ байгаа. Рылеев болбол Петербургдахи декабристска организациин томо ехэ ажал-ябуулагша болотороо ургаhан, удаань Хойтохи обществын бодото вождьнь ба идеологынь болоhон байха юм.

Зарим нэгэн эрид хурса арсалдаанууд байбашье, Хойтохи ба Урдахи обществонууд нэгэдхэ гэжэ эрмэлзэhэн байгаа. Эзэн хаанта засагтай ба крепостной эрхэтэй тэмсэхэ гэhэн зорилго, мүн сэрэгэй восстани хэхэ гэhэн ниитэ тактика тэдэнийе бэе бэедэнь дүтэлүүлдэг байгаа. 1824 оной хабар Хойтохи обществын зүблөөнүүдэй нэгэн дээрэ Урдахи обществотой нэгэдхэ гэhэн шиидхэбэри абтаhан байна. Энэ нэгэдэлгэ хадаа 1825 ондо бэелүүлэгдээ hэн. Украинада бии болоhон томо революционно нюуса организаци—нэгэдэмэл славянуудай общество болбол хамтын ябуулгануудые хэхын тулада декабристнуудай Урдахи обществотой тэрэ оной намар нэгэдээ hэн.

Декабристнуудай тактическа түсэб юу байгааб гэхэдэ, сэрэгэй восстаниин ашаар императорска фамилиие үгы хэхэ гү, али холодуулха, шэнэ, демократическа гурим тухай, крепостной эрхые болюулhан ба саг зуурын правительство байгуулhан тухай арадта хандаhан манифестдэ гар табихыень сенадые баадхаха ябадал байhан юм. Удаань конституци баталхын тулада арадай депутадуудые суглуулха гэжэ хараалагдаhан байгаа. 1826 оной августда восстани хэхээр тухайламжалагдаhан байха юм.

I Александр хаанай гэнтэ наhа бараhан ябадал событиануудые түргэдхөө hэн. Тиихэдэнь декабристнууд хаан шэрээ hэлгэлгын оршон байдалые ашаглажа, хараалагдаhан болзорhоо түрүүн восстани хэхэ гэжэ шиидэбэ. Декабриин 14 (26)-да Петербургда «Шэнэ шахаа үгэлгэ»: түрүүн I Александрын дүү Константинда шахаагаа үгэhэн сэрэгүүд ба хүн зон I Николай хаанда шахаагаа үгэхэ болоhон байгаа. Декабристнууд энэ үдэр восстани хэхэ гэжэ шиидэhэн юм.

Восстаниин идейнэ тугынь, тэрэнэй политическэ платформонь Петербургын декабристнуудай зохёоhон «Ород арадта хандаhан манифест» байhан юм Хаанта засагые унагааhанайнгаа hүүлээр сенадые дамжуулан тэрэ «Манифестые» арадта соносхохо гэжэ хараалагдаhан байгаа.Тус «Манифест» болбол «урданай захиргаае үгы хэhэн», шэнэ, саг зуурын захиргаа байгуулhаниие; крепостной эрхые, хэргэмтэнэй байгуулалтые болон хэргэмтэнай сүүдые үгэ дуугүйгөөр болюулhаниие; хэблэлэй, шажан шүтэлгын, алба хэлгын сүлөөе соносхоhон байгаа. Сэрэгэй таталга ба сэрэгэй нүүлгэ болюулагдаха байгаа. Бүгэдэниитын сэрэгэй албанай уялга бии болгогдохо байгаа. Россидахи захиргаанай формо тухай асуудалые эсэслэн шиидхэхын тулада бүхы хэргэмтэнэй түлөөлэгшэдhөө агууехэ соборые зарлаха гэжэ манифестээр хараалагдаhан юм.

Декабристнууд болбол энээнэй тулада восстани хэhэн байна.

Декабриин 14 (26)-да сенатска талмай дээрэ гушан офицернүүд-декабристнуудай команда доро 3000 гаран солдадууд болон матросууд сугларба. Тэдэнэрые hайхашааhан тон олон арад зон талмайе тойроод сугларба. Гэбэшье, декабристнууд болбол арад олониитые восстанида хабаадуулхын тулада юушье хээгүй байгаа.

I Николай хадаа революционно солдадууд болон офицернүүдэй урдаhаа олон тооной сэрэгүүдые эльгээбэ Декабристнууд николаевска морин сэрэгэй добтолгые эрэлхэг зоригтойгоор гэдэргэ сохиhон байна.

Восстаниин түсэбэй дутагдалнууд болон муу бэлэдхэлынь тон түргэн ойлгогдобо Восстаниин диктатораар декабристнуудай томилhон С. Трубецкой гэгшэ революционно хэрэгтэ урбажа, сенатска талмайда

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюуртa)

КУЛЬТУРНА ТЕМЭДЭ

Лекторинуул эмхидхэгдэхэнь

Политическэ ба научна эрдэм һэлгэрүүлхэ Бүхэссоюзна обществын Бурят-Монголой отделени Российска федерациин ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэхэ үедэ лекционно хүдэлмэрие улам үргэнөөр ябуулхын тула, шэнэ лекторинуудые байгуужа байна. Тиин, Улан-Удэ городто 2 лектори, республикын аймагуудта, Бабушкин городто 1—1 лекторинууд эмхидхэгдэхэнь.

М. Зильберг.

Пьесэ зүбшэн хэлсэбэ

Областной партийна курсануудай коллективтэ Кроной «Партиин кандидат» гэжэ пьесые зүбшэн хэлсэлгэ һаяхан болобо. Тус пьесэ тухай багшанар А. Янгутова, И. Кузнецкий, курсантнууд Гершевич, Воронин, Будаев ба бусад үгэ хэлэһэн байна.

—Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэдэг, түрүү хүнүүд партида абтадагынь автор тон зүбөөр харуулжа, өөрынгөө зорилгые шадабаритайгаар дүүргээ,—гэжэ, А. Янгутова хэлэхэ зуураа, зарим дутагдалнуудынь тэмдэглээ. Пьесэ дотор партийна организациин хүдэлмэри тухай ба заводой директорэй үүргэнь тон багаар харуулагдана. Тиигэбэшье энэ пьесэ тон һонирхолтой ба гүнзэгы удхатай гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Л. Бондаренко.

Библиотекын байшан баригдаба

Мухаршэбэрэй аймачна библиотекэ мүнөө жэлдэ баригдажа дүүргэгдэһэн 2 дабхар гэртэ оруулагдаба. Ном хадагалха комнато, хүлеэлгын ба уншалгын залнууд, хубсаһа үлгэхэ газар эндэ эмхидхэгдэнхэй.

Тус библиотекын байра ажалшадай бүхы эрилтые хангахаар түхеэрэгдэһэн байха юм. Мүнөө аймагай центрынхид сүлөөтэй сагаа һаруул, уужам библиотекын зал соо элдэб номуудые, газетэ ба журнал уншахаяа олоороо сугларна.

П. Степанов.

Һурагшад культурнаар амархань

Улан-Удын Горсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһаг хадаа һургуулинуудай үбэлэй каникулнуудые үнгэргэхэ талаар дооро дурсагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые хараалба:

Январиин 1—9 хүрэтэр пионернүүдэй Ордондо ниитэ-городской ёлко эмхидхэгдэжэ, тэрээндэ 7000 гаран һурагшадые хабаадуулха.

Һурагшадта каникулайнь үедэ «Рядовой Александр Матросов», «Зоригтой хүнүүд», «Берлинэй уналга» гэжэ кинокартинануудые коллективнээр харуулха. 8—10 классуудай һурагшадта костюмированнэ вечер үнгэргэхэ. Драматическа театрта «Улаан галстук», «Ягаахан сэсэг» гэжэ зүжэгүүдые гаргаха. Гүрэнэй заводой, түмэр замай, мяханай комбинадай клубуудта ба ПВЗ-гэй культурын Ордондо нүүдэл зүжэгүүдые абаашажа, һурагшадта харуулха.

Мүн каникулай үедэ ПВЗ-гэй стадион дээрэ һурагшадай городской ба республиканска спартакиада үнгэргэхэ.

И. Гроссман.

ШАТАР

Баллына турнир

Нэгэдэхи разрядай шатаршадай городой баллына турнирай хоёрдохи тур болоо.

Копыловскиин удаан наадалгые хэрэглэн. Воробьев хадаа ноендонь ходо атака хэжэ, тэрэнние илаһан байна. Можаров Тоглоев хоёр наадажа Можаров илагдаба. Петухов Игумновтай наадахадаа, нааданай болзорые үнгэргэжэрхёод, шүүгдэһэндэ тоологдобо. Малакшинов Чимидун хоёрой уулзалга дүүрээдүй.

Гурбадахи турта хоёр парти дүүрээ. Эндэ Можаров Чимидун хоёр Малакшинов, Клочко гэгшэдые шүүгээ.

Хоёр турай дүүрэһэнэй һүүлээр турнирна таблицада Воробьев, Игумнов гэгшэд 2—2 очкотой—түрүү ябана. Бэшэниинь 1—1 очкотой.

А. Игумнов.

Колхознигуудай турнирта бэлэдхэл

Колхознигуудай Бүхэроссийска шатарай турнирта бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Энээндэ республикын бүхы аймагууд хабаадалсана.

Һаяхан, Хэжэнгын аймагай 14 колхозуудаар шатарай ба даамай турнирнууд үнгэргэгдэжэ, 200 гаран колхознигуудые хабаадуулаа.

Д. Доржиев.

Ородой түрүүшын революционернүүд

(Түгэсхэл)

ерээгүй һэн. Петербургска гарнизоной хэдэ хэдэн частьнууд восстани хэгшэдтэй ниилэбэгүй. Тиимэһээ хараалагдаһан бүхы сэрэгүүдые Сенатска талмай дээрэ суглуулжа шадагдаагүй. Сэрэгүүдые командалхаар хүсэтэй командовани байгаагүй. Эрид шууд сохилто хэхэ эрмэлзэлгэ үгы һэн. Декабристнууд болбол зэбсэгтэ демонстрациияар хаанта засагай правительствые оройдоол айлгажа, сенадай баярай манифестээр конституци соносхолгые туйлаха гэжэ бодоһон байгаа. Восстанида революционно сэрэгүүдэй хамгаалалгын тон муу тактика хэрэглэһэн дээрэһээнь I Николай үлүү хүсэ суглуулжа, восстани хэгшэдые бүһэлжэ абаһан байгаа.

Декабриин 14-нэй үдэшэлэн тээшэ I Николай болбол пушкаар буудаха гэһэн захиралта сэрэгүүдтээ үгэбэ. Пушкын картечь восстани хэгшэдые тараан намнажа, восстани диилдэһэн байна.

Петербурглахи событинууд тухай мэдэһэн Сергей Муравьев-Апостол болон Бестужев-Рюмин гэгшэд декабриин 29-лэ Украинын урда зүгтэ Черниговскэ полкдо восстани хэбэ. Тэрэнь баһал дарагдаа.

I Николай болбол декабристнуудые хатуугаар хэһээбэ. 579 хүн, эхэнхидээ сэрэгэйхид, мүрдэлгэдэ ороһон ба сүүдтэ үгтэһэн юм. Декабристска хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэд—Пестель, Сергей Муравьев Апостол, Бестужев-Рюмин, Каховский болон Рылеев гэгшэд үлгэгдэжэ саазалагдаһан, зуу гаран декабристнууд каторгда гү, али Сибирь руу сүлэгдэһэн байгаа. Хаанай алууршад восстанида хабаадалсаһан солдадуудые хэрзэгы муухайгаар хэһээн зобоогоо бэлэй.

* * *

Декабристнуудай восстани арадһаа тулгууригүй байһан дээрэһээ гол түлэб диилдэһэн юм. Ленин хадаа декабристнуудай хүдэлөөнэй энэ һула ба ангиин хизаарлагданги байһанние нэгэтэ бэшэ тэмдэглэһэн байна. «Герценэй дурасхаалда» гэһэн статья дотороо Ленин иигэжэ бэшээ һэн: «Эдэ революционернүүдэй хүреэнь уйтан байгаа. Тэдэнэр арадһаа аргагүй холо байһан юм». Гэбэшье, удаадахи үетэнэй ургаха ябадалда, арад олониитые революционно тэмсэлдэ һэрюулэн бодхоохо ябадалда декабристнуудай восстани тон ехэ удхатай байгаа гэжэ Ленин онсо тэмдэглэгшэ һэн. Декабристнуудай восстани хадаа эзэн хаанта засагта эсэргүү түрүүшын сэхэ зэбсэгтэ восстани байһан юм. Ленин иигэжэ бэшээ һэн: «Декабристнууд Герцениие һэреэгээ. Герцен революционно агитаци дэлгэрүүлээ».

Россин ажалшан олониитэ эсэс хүртэрөө революционно гансахан лэ анги — пролетариат түрүүтэйгээр, Ленин—Сталинай агуухэ партиин хүтэлбэреэр хаанта засаг болон феодально-крепостническа байгуулалтын үлэгдэлнүүдые газар дэлхэй дээрэһээ хамажа хаяа һэн. Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин ашаар Россин пролетариат капитализмые үгы хэһэн, социальна болон национальна дарлалтые усадхаһан байна.

СССР-эй арадууд большевистскэ партиин хүтэлбэреэр түрүү хүн түрэлтэнэй һанал хүсэлые бэелүүлэн, социализм байгуулаа.

Коммунистическэ общество амжалтатайгаар байгуулжа байһан советскэ арад болбол хаанта хархис засагта ба крепостничествода эсэргүү тэмсэлэй туг үргэһэн декабристнуудай, ородой түрүүшын революционернүүдэй дурасхаалые тэмдэглэжэ байна.

К. Аксенов, түүхын наукануудай кандидат.

Хитадай лингвистнүүд языкознани тухай И. В. Сталинай зохёолнуудые шудална

ПЕКИН, (ТАСС). Наукануудай Академиин научно-шэнжэлэлгын лингвистическэ институдай үүсхэлээр, языкознаниин асуудалнууд тушаа нүхэр Сталинай зохёолнууд тухай элидхэл һаяхан Пекиндэ болоо гэжэ «Гуанминьжибао» газетэ мэдээсэнэ.

Гүрэнэй захиргаанай Соведэй дэргэдэхи культурын ба гэгээрэлэй хэрэгүүдые эрхилхэ комитедэй, наукануудай Академиин, гэгээрэлэй Министерствын, хэблэлэй хэрэгүүдые эрхилхэ главна управлениин, университедүүдэй, энциклопедиин хэблэлэй, эсперантистнуудай бүхэхитадай обществын түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн газетэнүүдэй сотруднигууд ба бусад хүнүүд — бүхы дээрээ 150 хүн тус элидхэл сонособо.

Наукануудай Академиин научна шэнжэлэлгын лингвистическэ институдай хүтэлбэрилэгшэ профессор Ло Чжан-бей элидхэл хэбэ. Элидхэлшэ хадаа языкознаниин асуудалнуудта зорюулагдаһан И. В. Сталинай зохёолнууд тухай ба хитад хэлэндэ тэдэнэй хамаадалга тухай тодорхойгоор хэлэбэ.

АГУУЕХЭ СТАЛИНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

СОФИЯ, декабриин 20. (ТАСС). Столицын Центральна районие Сталинска район гэжэ нэрлэлгэдэ зорюулагдаһан баярай суглаан үсэгэлдэр Софияда болобо. Болгарска коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй генеральна секретарь, министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Вылко Червенков түрүүтэй правительствын гэшүүд, тэрэшэлэн Советскэ Союзай посол М. Ф. Бодров, арадай демократиин оронуудай дипломатическа түлөөлэгшэд, городой олониитын түлөөлэгшэд суглаан дээрэ байлсаба.

Суглаанда хабаадагшад бүхы дэлхэйн ажалшадай агуухэ вождь И. В. Сталинда амаршалгын телеграммые угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр эльгээгээ.

ВАРШАВАДА МЕТРОПОЛИТЕН БАРИГДАХАНЬ

ВАРШАВА, (ТАСС). Мүнөөдэр Польско республикын министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич пресс-конференци зарлаба. Варшава городто метро бариха тухай министрнүүдэй соведэй президиумэй тогтоол тэрээн дээрэ соносхогдоо.

Метрополитенэй барилга 1951 ондо эхилхэ ба 1965 ондо дүүргэгдэхэ байна. Метрогой 3 лини— урдаһаа хойшоо, зүүн-хойноһоо баруун-урагшаа, баруун тээһээ зүүн тээшээ баригдаха байна. Метрогой утань 36,5 километр болохо байна.

10 станцитай 11 километр шахуу ута 2 линиин участогууд 1956 оной эсэстэ ашаглалгада оруулагдаха.

Варшавска метро хадаа дэлхэй дээрэхи эгээн эрхим московско метрополитенэй жэшээгээр байгуулагдаха байна гэжэ гүрэнэй экономическа түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Ендриховский пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

ФИНЛЯНДИИН АЖАЛШАД ДЕМОКРАТИЧЕСКА ПРАВИТЕЛЬСТВО БАЙГУУЛХЫЕ ЭРИНЭ

ХЕЛЬСИНКИ, декабриин 21. (ТАСС). Демократическэ правительство байгуулхые эриһэн ажалшадай суглаанууд бүхы Финлянди дотор боложо байна. Турку городтохи текстильщигүүдэй профорганизаци президентдэ, правительствода ба Финляндиин профсоюзуудай центральна нэгэдэлэй гүйсэдкомдо бэшэг эльгээбэ, тэрээн соогоо, Финляндиие дай түдхэгшэдэй зорилгонуудта алба хэхэ плацдарм болгохогүй правительство байгуулхые эринэ. Лахти городой модоной дархашуул суглаан дээрээ резолюци абажа, ажалшадай материальна хэмжээе дээшэлүүлхэ ябадал хангаха правительствые байгуулха гэжэ дурадхана.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТАЛА БАРИГШЫЕ ФРАНЦУЗСКА СҮҮД ЗҮБТҮҮЛЭЭ

ПАРИЖ, декабриин 21. (ТАСС). Бове городой (Уаза департамент) сүүд эб найрамдал хамгаалха статья толилһоной түлөө сүүдтэ үгтэһэн «эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэд» гэжэ организациин генеральна секретарь Фернан Винь гэгшые зүбтүүлһэн приговорые олониитын эрилтээр гаргаба.

Франциин прогрессивнэ олон ажал-ябуулагшад сүүдэй үедэ Фернан Виниин гэршэнэрынь болобо, тэдэнэр эб найрамдалай тала баригшадые мүрдэхэ ба дай бэлэдхэхэ гэһэн правительственна политикые эрид шангаар алирүүлбэ.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэлнүүд

Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд американска болон урда корейскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани декабриин 24-дэ мэдээсэбэ.

* * *

Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин частьнууд американска ба урда корейскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани декабриин 23-да мэдээсэбэ.

Кореядэхи американска 8-дахи армиие командалагша үхэбэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 23. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын сеульска корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, американска 8-дахи армиие командалагша генерал-лейтенант Уокер мүнөөдэр Сеулһаа хойшо байһан газарта автомобиль хүмэрихэ үедэ үхэбэ.

Юнайтед Пресс агентствын токийско корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Уокерэй оровдо генерал-лейтенант Мэтью Риджуэя гэгшые американска 8-дахи армиие командалагшаар томилһон тухайгаа Макартур мэдээсэбэ.

Вьетнамска демократическа республикын амжалтанууд

ПЕКИН, декабриин 21. (ТАСС). Вьетнамска арадай асари ехэ туйлалтануудта зорюулагдаһан статья «Пиплз Чайна» журналда толилогдоо.

Вьетнамска арад өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдые байгуулһан ба булимтарагшадта эрид шанга сохилтонуудые хэһэн байна. Вьетнамай арадай армиин командирнууд ба сэрэгүүд ехэ амжалтануудые туйлаа. Хутага ба модо барижа заахан операцинуудые хэдэг байһанаа, мүнөө тэдэнэр мүнөө үеын буу зэбсэг барижа шададаг болоо, маневреннэ дайнай тактикатай танилсаа. Вьетнамска арад өөрынгөө сэрэгэй промышленность байгуулаа, мүнөө үеын буу зэбсэг хэдэг болоо.

Вьетнамска арадай армиин һая туйлаһан илалтанууд французска империалистнуудай түсэбүүдые эбдэһэн байна.

Вьетнамска зэбсэгтэ хүсэнүүд тэмсэлэй үедэ хатуужаа. Тэрэнэй дайшалхы шадабаринь дээшэлээ, буу зэбсэгүүдынь һайжараа.

Политическэ талаар вьетнамска арад национальна единэ фронтдо нигтаар нэгэдэн жагсаад, Хо Ши Минэй правительствые дэмжэнэ. Вьетнамые хубааха ба «автономно гүрэнүүдые» байгуулха гэһэн французуудай түсэб эшүүритэйгээр эбдэрээ.

Вьетнамые Советскэ Союзай, Хитадай арадай республикын ба арадай демократиин бусад оронуудай мэдэрһэн ябадалынь Вьетнамай түүхэдэхи угаа ехэ событи болобо. Вьетнам хадаа эб найрамдалай уласхоорондын түгэлдэр хүсэтэ фронтын таһаршагүй хубинь болоо.

1945 ондо 2 миллион хүн үлэсэжэ үхөө. Демократическа республика байгуулһанай һүүлээр тус орон дотор үлэсхэлэн болоогүй.

Элдүүрилэгдээгүй гансашье дюйм газар байжа болохогүй, хүдэлмэригүй нэгэшье хүн байжа болохогүй гэһэн лозунгые бүхы хүн зон ехэ дэбжэлтэтэйгээр дэбжүүлнэ. Хойто Вьетнамда элдүүрилэгдэдэг газарай талмай 371 мянган гектараар ехэ болоо. Уһалалгын һубагууд баригдаа. Урда французска колонизаторнуудта ба дайсанай талада ороһон вьетнамецуудта мэдээтэй байһан тарялангай газарнууд үгытэй тарияашадта хубаагдаа.

Хүдэлмэришэдэй интересүүдые хамгаалһан ба эрхэнүүдые хангаһан ажалай хуули 1948 оной мартда толилогдоо.

Элүүрые хамгаалгын системэ хүгжэжэ байна, опиум худалдалга хоригдоо, архи, спирт худалдалга хизаарлагдаа, эхэнэрнүүдэй бэеэ худалдаха ябадал хоригдоо—эдэ бүгэдэ хадаа вьетнамска арадай ажабайдалай условинуудые бүрин хубилгаба.

Культурын талаар ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүдэй тоо 90 процентһээ 30 процент хүрэтэрөө үсөөрөө. Олон һургуулинууд нээгдээ.

Эдэ амжалтанууд тон хүндэ условинуудта туйлагдаа. Гэбэшье вьетнамска арад туйлаһанаараа һанаагаа амарнагүй. Урдаа байһан бэрхэшээлнүүдые энэ арад һайн мэдэнэ, президент Хо Ши Минэй хүтэлбэри доро эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха байһандаа дүүрэнээр этигэнэ.

США-гэй президент байһан Гуверай хэлэһэн үгэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 21. (ТАСС). Трумэнай гадаадын политикые шүүмжэлэн радиогоор үгэ хэлэхэ зуураа, США-гэй президент байһан Гувер США-гэй «оборонын» лининүүд Европын ба Азиин тибүүдээр бэшэ, харин Атлантическа болон Номгон океануудаар гараха ёһотой гэжэ мэдүүлбэ. Азида ба Европодо хуурай газарай дай хэхэ гэһэн американецуудай ямаршье һэдэлгэнь «ёһотойл тэнэг хэрэг» болохо ба олон миллион американска хүбүүдтэ үхэл асарха байна.

Гуверай үгэнь коммунизмын адресаар дайсан харша хардалга, гэмнэлгээр дүүрэн байгаа.

Урдын президент хадаа Европодо болон Азида зонхилолго тогтоохо һэдэлгын перспективэгүй байһан тушаа американска политигуудта һануулна.

Гувер Хойто-атлантическа пактые һайшаанагүй. «США хадаа Кореядэ диилдэхэ ёһотой байгаа» гэжэ Гувер тоолоно, атомна зэбсэгтэ найдаха һаналгүй байна.

«Бидэнэр США-гэй байдалые гүнзэгыгөөр шудалха ёһотойбди. Правительствын гаргашануудһаа боложо 150 миллион американецууд экономическа талаар хабшагдаад байна.

Бюджетнэ 1952 оной турша дотор федеральна ба нютагай гаргашанууд 90 миллиард доллорһоо үлүү болохо байна. Энэнь манай бүхы нөөсэлгэһөө ехэ болоно. Бидэнэр гүрэнэй шэнэ урьһаламжануудые гаргажа угаа ехэ дефицидые бүглэхэ ёһотой болонобди. Иимэ хүшэр хүндэ байдалда, бидэнэр хатуу шэрүүн хэмжээ-ябуулгануудай туһаламжатайгаар, экономическа бутаран уналгаһаа хэдэн жэлээр зайсажа шадаха байнабди.

Гувер хадаа Хитадай арадай республика тушаа США-гэй агрессивнэ курсые саашадань шангадхахые эриһэн, мүн «США-гэй агаарай ба уһан-сэрэгэй хүсэнүүдые угаа ехээр зэбсэглэхые, Японидо сэрэгэй туһаламжа хүргэхые эриһэн байна.

Уласхоорондын хани харилсаанһаа арсаха гадаадын политика ябуулһанайнь түлөө Гувер Трумэндэ баясхалан хүргөө, тиихэдээ иигэжэ мэдүүлбэ: «Бидэнэр Тегеранай ба Ялтын дахин дабтагдахые хүсэнэгүйбди».

«Маршаллай түсэбэй» буруу һүрэһэниие мэдэрээд, Гувер хадаа Холбоото Штадууд баруун-европейскэ оронуудые американска доллароор худалдан абажа шадаагүй гэжэ гомодолтойгоор мэдүүлбэ.

«Минии дурадхаһан политика хадаа найдабаригүй кампанинуудта манай зэбсэгтэ хүсэнүүдые дэмы ашаглаха ябадалда һаад хэнэ» гэжэ Гувер түгэсхэлдөө хэлэбэ.

„Хүйтэн дайнда“ США-гэй гаргаһан гаргашанууд

ВЕРН, декабриин 20. (ТАСС). Нью-Йоркһоо швейцарска телеграфна агентствын корреспондентын бэшэһэнэй ёһоор, 1946 оной июниин 30-һаа 1950 оной ноябриин 1 хүрэтэр Холбоото Штадууд «хүйтэн дайнда» 100 миллиард доллар гаргашалаа.

«Хэрбээ 1940 ондо Европодохи дайнай түлэб дундаа ябуулагдажа байхада, Америка сэрэгэй хэрэгсэлдэ миллиард хахад доллар гаргаһан байгаа һаа, һүүлшын жэлдэ 25 миллиард доллар гаргаба.

Дээрэ дурсагдаһан 100 миллиард долларһоо 6 миллиарднь «коммунистическэ бэшэ» оронуудые зэбсэглэхэ ябадалда гаргашалагдаа. Кореядэ дайнай ябуулгануудай эхилхэдэ, США-гэй конгресс Кореядэхи дайнда 4 миллиард доллар һомолоо. Греци ба Турци 670 миллион доллар сэрэгэй ба экономическа туһаламжа абаа. Маршаллай түсэбөөр 1950 оной ноябриин 1 хүрэтэр 12 миллиард доллар гаргашалагдаа».

Гадаадын сэрэгүүдые Кореяһаа гаргахые индийскэ арад эринэ

ДЕЛИ, декабриин 22. (ТАСС). Интервентнүүдэй сэрэгүүдые Кореяһаа дары гаргаха тухай эрилтэнүүд Инди дотор үргэдэжэ байна.

Олониитын ба культурна 30 организацинуудые, элитэ уран зохёолшод ба артистнуудые нэгэдхэһэн Баруун Бенгали провинциин амгалан ба культурна хүгжэлтын Совет бүхы американска болон гадаадын бусад сэрэгүүдые Кореяһаа дары гаргахые эринэбди гэжэ мэдүүлээ.

Индиин премьер-министр Неруда хандаһан хандалга соогоо Калькуттска хүгжэмэй общество иигэжэ бэшэнэ: «Атомна зэбсэг үгэ дуугүйгөөр хорихые, энэ шиидхэбэри бэелүүлхэ ябадалда уласхоорондын нарин хатуу хиналта тогтоохые, өөрынгөө хуби заяае корейскэ арадай өөрөө шиидхэхын тула гадаадын бүхы арминуудые Кореяһаа гаргахые, премьер-министр, Танай эрихэ байһанда найданабди».

Делидэхи демократическа залуушуулай федерациин отделени бүхы дэлхэйн арадуудта ехэ аюул болоһон Трумэнай правительствын агрессивнэ политикые буруушаана.

ФРАНЦИИН НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААНДА

ПАРИЖ, декабриин 21. (ТАСС). Үсэгэлдэр Франциин Национальна суглаанай депутат Лежандр франкистска Испанида Французска посол томилхые правительствода дурадхаһан резолюциин проектые Национальна суглаанай гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин үзэмжэдэ РПФ-гэй (деголлевско парти) парламентска группаһаа оруулба.

Голосовани хэхэдэ, резолюциин энэ проект олонхи 21 голосоор (коммунистнууд ба социалистнууд) буруушаагдаа. Энээнэй түлөө 20 хүн (радикалнууд, РПФ-гэй ба МРП-гэй гэшүүд) голосовалба. Комиссиин хоёр гэшүүд голосованида хабаадаагүй.

Национальна суглаанай гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комисси коммунистическэ депутат Мадлена Браун гэгшын дурадхаһан резолюци абаба, энэнь франкистска Испанитай дипломатическа харилсаануудые һэргээн байгуулхаһаа арсахые правительствода дурадхана.

ИТАЛЬЯНСКА ПРАВИТЕЛЬСТВЫН АНТИПРОФСОЮЗНА ХЭМЖЭЭ-ЯБУУЛГАНУУД ТУШАА ДИ ВИТТОРИО МЭДҮҮЛГЭ ХЭБЭ

РИМ, декабриин 21. (ТАСС). Ажалай бүгэдэниитын Итальянска конфедерациин генеральна секретарь Ди Витторио «саботажда эсэргүү тэмсэхэ» шалтагаанаар профсоюзууд тушаа Италиин министрнүүдэй Соведэй һайшааһан хэһээлтэ мүрдэлгын хэмжээ-ябуулганууд тухай Анса агентствода мэдүүлгэ хэбэ.

Саботаж хадаа профсоюзна ажал-ябуулгые ехээр багадхаха, мүн ажаллаха эрхэе хамгаалхын тула манай ороной ажалшадай хэрэглэдэг аргануудые хизаарлаха шалтагаан болоо. Саботажай актнуудые уридшалан болюулха нэрээр министрнүүдэй Совет хадаа үнэн хэрэг дээрээ ажалшадай үнэн зүб ба шухала түрилтые хизаарлаха ба эдэбхигүй болгохын тула террористическэ хэмжээнүүдые абаха хүсэлэнтэй байгаа. Тиин, министрнүүдэй Совет хадаа ажалшадые үлэсхөөжэ, феодальна ёһоор мүлжэхые, помещигүүд болон промышленнигуудай һанаа амар байха ябадал хангахые хүсэнэ.

Итальянска правительствын абаһан антидемократическа хуулинуудта эсэргүү ажалшад эрид зэр тэмсэхэ байха гэжэ Ди Витторио түгэсхэлдөө хэлэбэ.

ФРАНЦУЗСКА АРМИ БА ГҮРЭНЭЙ АППАРАТ СЭБЭРЛЭХЫЕ США ЭРИНЭ

ПРАГА, декабриин 21. (ТАСС). Парижһаа Телепресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Вашингтондохи французска посол Анри Боннэ хадаа Французска правительство өөрынгөө арми дотор сэбэрлэлгэ хэхэнь гэжэ США-гэй гүрэнэй секретарь Ачесониие этигүүлбэ. Энэ оной намар Вашингтондо болоһон хэлсээнүүдэй үедэ оборонын французска ба американска министрнүүд Жюль Мок ба Маршалл хоёр энэ хэмжээ-ябуулгые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зэргэнүүдтэ ба гүрэнэй захиргаанай аппарадта һайн сэбэрлэлгые французска правительствын хэһэй ушарта, США-гэй президент Трумэн ба оборонын министр Маршалл гэгшэд Франциида буу зэбсэгүүдые булюу ехээр үгэхөөр байна гэжэ Ачесон Боннэдо хэлэбэ.

Харюусалгатай редакторай орлогшо **Ц. Б. БУДАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6,84, мест. информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров—16.

Н—02458. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.